МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
Географічний факультет
Кафедра географії України та регіоналістики

ОСОБЛИВОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ПЛАНУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ СОКИРЯНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконала:
студентка IV курсу, 402 групи
спеціальності 106 «Географія»
ОПП «Регіональний розвиток і
просторове планування
Гринько Маріна Сергіївна
Науковий керівник:
Керівник: Костащук Іван Іванович
д. геогр. н, проф., завідувач кафедри
географії України та регіоналістики

Чернівці – 2024

АНОТАЦІЯ

Маріна ГРИНЬКО

Здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань -10 природничі науки,спеціальності 106 «Географія» ОПП «Регіональний розвиток і просторове планування» кафедри географії України та регіоналістики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. М. Чернівці, Україна, 2024.

ОСОБЛИВОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ СОКИРЯНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Анотація. У роботі розглянуто дошкільну освіту та її методологічну основу. Розкриті основні питання стосовно організації дошкільної освіти в умовах воєнного стану. Проведено аналіз основних чинників, що впливають на формування дошкільної освіти у Сокирянській територальній громаді, а саме: соціально-економічного, історико-географічного та природно-географічного. Наведена характеристика та аналіз територіальних особливостей розвитку дошкільної освіти Сокирянської територіальної громади відносно процесу децентралізації.

Ключові слова. Дошкільна освіта, методологія дошкільної освіти, територіальне планування, базовий компонент освіти, децентралізація.

Marina Hrynko

Graduate of the first (bachelor's) level of higher education in the field of knowledge 10 - specialty 106 "Geography" OPP "Regional Development and Spatial Planning" of the Department of Geography of Ukraine and Regional Studies of the Yuri Fedkovich Chernivtsi National University. M. Chernivtsi, Ukraine, 2024.

TERRITORIAL PLANNING FOR THE DEVELOPMENT OF PRE-SCHOOL EDUCATION OF THE SOKYRYAN TERRITORIAL COMMUNITY

Abstract. The work examines preschool education and its methodological basis. The main issues related to the organization of preschool education in the conditions of martial law are revealed. An analysis of the main factors influencing the formation of preschool education in the Sokyryan territorial community was carried out, namely: socio-economic, historical-geographical and natural-geographical. The characteristics and analysis of the territorial features of the development of preschool education in the Sokyryan territorial community in relation to the decentralization process are presented.

Keywords. Preschool education, methodology of preschool education, territorial planning, basic component of education, decentralization.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Маріна ГРИНЬКО

ЗМІСТ

ВСТУП 6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ДОСЛІДЖЕННЯ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ 9
1.1 Дошкільна освіта як об’єкт дослідження 9
1.2 Методологічна основа дослідження дошкільної освіти 15
Висновки до 1 розділу 18
РОЗДІЛ 2. ДОШКІЛЬНА ОСВІТА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ 21
2.1 Нормативна база дошкільної освіти під час воєнного стану 21
2.2 Особливості дошкільного освітнього процесу під час воєнного стану 23
2.3 Організація комунікації між учасниками освітнього процесу під час війни 27
Висновки до 2 розділу 34
РОЗДІЛ 3. ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ СОКИРЯНСЬКОЇ ТЕРИТИОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ 36
3.1 Природно-географічні чинники 36
3.2. Історико-географічні чинники 38
3.3. Соціально-економічні чинники 40
Висновки до 3 розділу 43
РОЗДІЛ 4. ТЕРИТОРІАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ СОКИРЯНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В ПРОЦЕСІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ 45
4.1. Територіальна диференціація закладів дошкільної освіти Сокирянської територіальної громади 45
4.2. Проблеми та перспективи розвитку закладів дошкільної освіти в умовах децентралізації 48
4.3. Пішохідна і транспортна доступність закладів дошкільної освіти Сокирянської територіальної громади 50
Висновки до 4 розділу 51
ВИСНОВКИ 53

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 56
ДОДАТКИ 59

ВСТУП

Актуальність теми. Початок XXI століття характеризується початком трансформації поглядів на загальну роль освіти, місце дошкільної освіти у загальній системі освіти, на ставлення до періоду дошкільного життя дитини та навчання для дітей, що знаходяться у дошкільному віці й мають величезний потенціал можливостей та природніх ресурсів.

У Базовому компоненті дошкільної освіти зазначено, що дошкільна освіта являється обов'язковою ланкою освіти в на нашій державі, у якій має поєднуватися суспільне виховання разом з сімейним. Саме перше суспільне середовище в яке потрапляє дитина – заклад дошкільної освіти, який має мати на меті соціальну адаптацію дитини до умов життя серед товариства незнайомих для неї дітей та дорослих, забезпечення умов для гармонійного розвитку дитини, а також її фізичного і психічного здоров'я, виховання у дитини ціннісного ставлення до природного й соціального довкілля, до самої себе, набуття необхідного життєвого досвіду.

Чернівецька область, як і інші регіони України, приділяє значну увагу дошкільній освіті, визнаючи її важливість для всебічного розвитку дитини. Дошкільні навчальні заклади (ДНЗ), які включають дитячі садки загального типу, спеціалізовані дитячі садки для дітей з особливими потребами, та комбіновані дитячі садки, які пропонують різні програми та послуги. Впровадження сучасних освітніх програм, розроблених Міністерством освіти і науки України, які включають освітні, розвиваючі та виховні компоненти.

Інтеграція програм, які підтримують розвиток мовлення, математичних навичок, соціальних та емоційних компетенцій, а також фізичної активності. У Чернівецькій області, яка є багатонаціональною, велика увага приділяється підтримці мовної різноманітності, включаючи вивчення української мови, а також мов національних меншин. Підготовка та підвищення кваліфікації педагогічних працівників, які працюють в дошкільних закладах.Постійні тренінги та семінари для вихователів, щоб вони могли впроваджувати новітні методики та підходи до навчання та виховання дітей. Створення умов для

інклюзивного навчання, яким передбачена інтеграція дітей, що мають особливі освітні потреби в загальні групи дошкільних закладів.

Наявність спеціалізованих груп та підтримка асистентів вихователів для забезпечення потреб дітей з інвалідністю. Державне та місцеве фінансування для підтримки дошкільних закладів, забезпечення необхідним обладнанням та ресурсами.

Співпраця з батьками та громадою для покращення умов перебування дітей у дитячих садках. Для отримання детальнішої інформації про конкретні дошкільні заклади в Чернівецькій області, їхні програми та умови прийому, рекомендую звернутися до місцевих управлінь освіти або відвідати офіційні сайти відповідних освітніх установ. Сокирянська об’єднана територіальна громада (ОТГ), як частина Чернівецької області, активно розвиває систему дошкільної освіти, забезпечуючи високий рівень підготовки для дітей до школи.

У Сокирянській ОТГ функціонують дитячі садки загального типу, які надають освітні послуги дітям дошкільного віку.

Існують заклади, які забезпечують умови для дітей з особливими потребами, хоча основний акцент робиться на інтеграції таких дітей в загальні групи. В дошкільних закладах Сокирянської ОТГ використовуються сучасні освітні програми, затверджені Міністерством освіти і науки України.

Програми спрямовані на розвиток мовних, математичних, соціальних та фізичних навичок у дітей, включаючи підготовку до школи. Основною мовою навчання є українська, проте можуть бути програми з вивчення мов національних меншин, залежно від потреб громади. Вихователі та інший педагогічний персонал проходять регулярне підвищення кваліфікації через тренінги та семінари. Для дослідження територіальних відмін дошкільної освіти Сокирянської територіальної громади (ОТГ), важливо врахувати кілька ключових аспектів, таких як кількість і типи дошкільних закладів, матеріально-технічна база, кадрове забезпечення, освітні програми та інклюзивна освіта.

Об’єктом дослідження виступає дошкільна освіта Сокирянської територіальної громади, а **предметом дослідження** – аналіз дошкільної освіти Сокирянської територіальної громади.

Мета курсової роботи – дослідження особливостей дошкільної освіти Сокирянської ТГ. Виходячи з мети, було сформовано наступні **завдання**:

1. Проаналізувати визначення дошкільної освіти;
2. Визначити методологічну основу дослідження
3. Охарактеризувати чинники формування дошкільної освіти Сокирянської територіальної громади;
4. Дослідити територіальні відміни дошкільної освіти Сокирянської ТГ.

Методологічною основою дослідження є Закон України «Про дошкільну освіту». Базою для Законодавства України про дошкільну освіту являється Конституція України, Закон України «Про освіту» й інші нормативно-правові акти й міжнародні договори України, згоду на обов’язковість яких надала Верховна Рада України.

Вагомим внеском у дослідження розвитку дітей дошкілтного віку стали праці таких сучасних вчених як, Н. Гавриш, В. Моляко, Т. Пироженко, Н. Портницька, О. Трусова, Р. Чумічева.

Інформаційною основною дослідження слугували матеріали відділу освіти Сокирянської територіальної громади, Департаменту освіти та науки Чернівецької ОДА та Головне управління статистики в Чернівецькій області.

Курсова робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ДОСЛІДЖЕННЯ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

1.1 Дошкільна освіта як об'єкт дослідження

Освітою прийнято називати процес сприяння навчанню, та набуттю знань, навичок, цінностей, моралі, переконань, звичок та розвитку особистості. Освіта виникла як передача культурної спадщини від покоління до покоління. Сьогодні освітні цілі все більше охоплюють нові ідеї, такі як формування мислення учнів, щодо представленої інформації, навичок як необхідні в сучасному суспільству, емпатія та складні професійні навички й активно відбувається реформування усієї системи освіти [15].

Дошкільна освіта є цілісним процесом, завдяки якому відбувається забезпечення розвитку дитини з усіх сторін у дошкільному віці, відповідно до можливостей, нахилів, талантів, індивідуальних, психічних і фізичних особливостей, культурних потреб дітей, формування моральних норм дітей дошкільного віку, набуття ними соціального досвіду. Дошкільна освіта зосереджена на вихованні дітей від дитинства до шести (семи) років. Система дошкільної освіти сильно варіюється, з різними підходами, теоріями та практикою в різних шкільних юрисдикціях. Термін дошкільна освіта включає такі програми, як ясла, денний сад або дитячий садок, які іноді використовуються як синоніми, але є різними сутностями[14].

Дошкільний заклад, також відомий як дитячий садок, дошкільна школа або ігрова школа, є навчальним закладом або навчальним приміщенням, яке пропонує дітям дошкільну освіту до того, як вони почнуть обов'язкову освіту в початковій школі. Вона може керуватися державою або приватною, а також субсидуватися з державних коштів. Хоча педагогіки відрізняються, існує загальна згода, що дошкільний навчальний заклад несе відповідальність за надання підготовчої освіти до початку обов'язкової освіти.

Доступ до дошкільної освіти в дошкільних навчальних закладах, незалежно від належності, типу та форми власності, має забезпечувати відповідність базовим компонентам української дошкільної освіти що реалізуються планами розвитку дитини та навчанням. Міністерством освіти і науки. Молоді та спору в Україні.

У програмах для дошкільної освіти враховується різноманітний розвиток дітей дошкільного віку з врахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, у тому числі виведення дітей дошкільного віку на рівень розвитку, необхідний і достатній для успішного розвитку програм початкової освіти на основі індивідуальних підходів дошкільного віку до дітей. Заняття для дітей дошкільного віку.

В Україні існують різні типи дитячих садків для задоволення індивідуальних освітніх потреб кожної дитини. Зокрема, мова йде про дітей з особливими потребами та про те, щоб батьки мали право обирати спеціальні чи інклюзивні дошкільні заклади[17].

Поширення дошкільної освіти у XX столітті може бути пов’язане з досягненнями в психології розвитку, наприклад, у роботі Жана Піаже, яка розкриває природу психологічного розвитку, що відбувається в ранньому дитинстві, і від таких педагогів, як Фребель, який визнали, що діти потребують стимуляції, особливо в іграх та рольових іграх, з самого раннього віку, щоб повністю розвинути свій потенціал, а також з потреби великої кількості матерів що працюють забезпечити гарне середовище для своїх маленьких дітей під час роботи. Таким чином, дошкільне середовище змінюється залежно від того, чи є їх основним напрямком турбота про дітей, наприклад, у програмі денного догляду, яка діє як досвід соціалізації, що виходить за межі сім’ї та готує дітей до школи, а також ті, які були спеціально розроблені, щоб забезпечити ранній освітній досвід для маленьких дітей, наприклад, дитячий садок.

Базовим компонентом дошкільної освіти передбачається, що діти мають засвоїти зміст навчання як завершальний етап, що розрахований на весь період дошкільного дитинства, формування достатнього мінімуму й необхідного рівня

освітніх компетенцій у дитини для перших 6 (7) років життя, завдяки якому забезпечується можливість повноцінного психофізичного та особистісного розвитку дитини та її психологічної готовності навчатися у школі.

Базовий компонент дошкільної освіти містить у собі вимоги, що стосуються обсягу інформації, яка є необхідною для набуття життєво важливих умінь і навичок, становлення ціннісного ставлення до світу загалом та дитини до самої себе, яке є обов'язковими для виконання всіма учасниками освітнього процесу в дошкільних закладах незалежно від їх підпорядкування, типу і форми власності.

Якщо говорити про зміст базового компоненту дошкільної освіти, то він побудований відповідно до можливостей, пов'язаних з віком дітей, основою для яких є компетентісний підхід тобто, спрямованість усього освітнього процесу на досягнення результату, який буде соціально закріпленим (заданих норм, вимог стосовно розвиненості, навчання й виховання дітей). Саме тому, існує необхідність чіткого визначення засвоєння дитиною змісту освітніх ліній (знає, розуміє, вміє, усвідомлює, здатна, дотримується, застосовує, виявляє ставлення, оцінює), яка є орієнтацією для педагогів на цілісний і загальний розвиток дитини й завдяки якій підкреслюється важливість надання дітям фундаментальних знань у дошкільному віці для здобування подальших спеціальних навичок у школі. Педагог повинен спрямовувати свою увагу на головні лінії розвитку фізичного й психічного розвитку та морально-духовного здоров'я, розвиток особистісних цінностей, що є своєрідним внутрішнім стержнем, ціннісних етичних орієнтацій стосовно формування навичок, що необхідні у практичному житті, а також, на емоційну сприйнятливість й сприяння розвитку у дитини її індивідуальності[17]. Заклад дошкільної освіти є для дітей найпершим суспільним середовищем, яке має на меті соціально адаптувати дитину жити й взаємодіяти з незнайомими для неї дітьми й дорослими, забезпечувати гармонійний розвиток дітей, їх фізичне та психічне здоров'я, виховувати ціннісне ставлення до природи та соціального довкілля, а також виховувати ціннісне ставлення дитини до самої себе та набуття нею життєвого досвіду, що є необхідним у даному віці.

Концепція освіти вченими з різних сторін, тобто з того чи іншого позиційного аспекту. Найпоширенішими є ті, що характеризують повноту та соціальний характер цього явища. Система освіти – це впорядкована сукупність компонентів, що сприяє розвитку особистості.

Міністерство освіти і науки України про дошкільну освіту: «здобування дошкільної освіти являється важливим етапом, що впливає на цілісний розвиток дітей. На сьогоднішній день, зміст даної освіти має органічний зв'язок з ідеями, що втілені у Новій українській школі, а саме: забезпечується наступність між дошкільною та початковою освітою в умовах шкільної реформи.

У нашій державі, отримання дошкільної освіти є обов'язковою частиною безперервного навчання. Батьки або особи, що є юридичними представниками дитини несуть повну відповідальність за навчання дитини у закладі дошкільної освіти. Також, дану відповідальність розділяє навчальний заклад, який відвідується дитиною.

Станом на сьогоднішній день, в Україні є такі типи закладів дошкільної освіти:

- ясла — призначені для відвідування дітьми вікового періоду від 1 року до 3 років. В даних закладах працівники здійснюють догляд за дітьми й займаються їх розвитком та вихованням;
- ясла-садок — призначені для відвідування дітьми вікового періоду від 1 року до 6(7) років. Працівники даних закладів здійснюють догляд за дітьми, займаються розвитком на навчанням дошкільням;
- дитячий садок — призначений для відвідування дітьми вікового періоду від 3 років до 6(7) років. У даному закладі освіти забезпечується розвиток, виховання та навчання дітей;
- ясла-садок комплексного типу — призначені для відвідування дітьми, що мають особливі освітні потреби вікового

періоду від 2 років до 7 (8) років. Дані заклади освіти можуть бути санаторними або спеціальними;

- будинок дитини – призначений для перебування дітей вікового періоду від народження до 3 років. (або 4 років для хворих дітей). Дані заклади освіти належать до системи охорони здоров'я, у них здійснюється медико-соціальний захист дітей-сиріт, дітей, батьки яких позбавлені батьківських прав та дітей, що мають фізичні та (або) інтелектуальні порушення;
- дитячий будинок інтернатного типу — даним закладом освіти забезпечується розвиток, виховання, навчання, соціальна адаптація дітей-сиріт і дітей, які позбавлені піклування батьків дошкільного та шкільного віку, які перебувають у родинних стосунках та утримуються за рахунок держави;
- ясла-садок сімейного типу — заклад освіти призначений для дітей вікового періоду від 2-х місяців до 6 (7-) років, які перебувають в родинних стосунках та для яких є забезпечений догляд, розвиток, виховання і навчання;
- ясла-садок комбінованого типу — — заклад освіти призначений для дітей вікового періоду від 1 року до 6 (7) років. До даного типу навчального закладу можуть бути віднесені групи загального розвитку, комплексного типу, інклюзивні, сімейні, прогулянкові, які забезпечують дошкільну освіту, враховуючи стан здоров'я дитини, її розумовий, психологічний, фізичний розвиток;
- центр розвитку дитини — даний закладом освіти здійснюється забезпеченні фізичного, розумового та психологічного розвитку, корекція психологічного та фізичного розвитку, здійснення оздоровлення дітей, які відвідують інші навчальні заклади чи виховуються вдома.

Дошкільна освіта є багатогранним об'єктом дослідження, що охоплює різні аспекти розвитку дітей віком від 0 до 6 років, методи виховання та

навчання, а також організаційні питання функціонування дошкільних закладів. Дослідження в цій сфері можуть бути міждисциплінарними, охоплюючи педагогіку, психологію, соціологію, медицину та інші науки. Дослідження психічного, емоційного та соціального розвитку дітей дошкільного віку. Аналіз ефективності різних педагогічних підходів, методик та програм. Вивчення критеріїв готовності дітей до навчання у школі, методи оцінки та підготовки. Порівняння різних моделей та підходів до організації дошкільних закладів (державні, приватні, сімейні дитячі садки). Дослідження ефективних моделей управління закладами дошкільної освіти, планування та організація освітнього процесу. Аналіз джерел фінансування дошкільної освіти, ефективність використання коштів. Дослідження рівня доступності дошкільної освіти для різних верств населення, проблеми та шляхи їх вирішення. Вивчення ролі дошкільної освіти в соціалізації дітей, формування їхніх соціальних навичок та поведінки. Дослідження методів та підходів до включення дітей з особливими потребами в освітній процес. Аналіз програм підготовки вихователів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Вивчення фізичного розвитку дітей, програми фізичного виховання, здорового способу життя. Дослідження методів забезпечення психологічного комфорту та безпеки дітей в дошкільних закладах.

Аналіз організації медичного обслуговування в закладах дошкільної освіти, профілактика захворювань. Використання сучасних технологій в освітньому процесі, їх вплив на розвиток дітей. Дослідження та впровадження нових методик та підходів до навчання та виховання. Включення елементів національної культури та традицій в освітній процес. Дослідження методик навчання дітей декільком мовам, розвиток мовних навичок. Дослідження ефективних форм співпраці з батьками, залучення їх до освітнього процесу. Аналіз впливу місцевої громади на функціонування дошкільних закладів, співпраця з громадськими організаціями. Дослідження в галузі дошкільної освіти мають на меті підвищення якості освітніх послуг, забезпечення всебічного розвитку дітей та створення сприятливих умов для їхнього навчання та виховання.

Всупереч поширеній уяві, дошкільне навчання – це не лише регулярне виконання об’єктивних завдань. Це пов’язано з великою суб’єктивністю з боку вчителів, і багато думок приділяється тому, щоб мати справу з кожною дитиною та знати, як дитина може розвиватися. У результаті цієї суб’єктивності дошкільне навчання/викладання в усьому світі придумало різні методи навчання або різні школи думок. Ці різні методи дають нам розуміння різних стилів навчання та заповнюють прогалини в нашому розумінні дошкільної освіти[17].

1.2 Методологічна основа дослідження дошкільної освіти

Методологія є невід'ємною частиною філософії, яка надає вченим загальні наукові методи дослідження, такі як індукція і дедукція, аналіз і синтез, опис і вимірювання. Крім цих методів існує багато специфічних наукових методів, зокрема історична географія, картографія тощо.

Методологічною основою цього дослідження є Закон України «Про дошкільну освіту». Законодавство України про дошкільну освіту базується на Конституції України й складається із Закону України "Про освіту» та інших нормативно-правових актів та міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Методологічна основа дослідження дошкільної освіти включає принципи, підходи, методи та інструменти, які використовуються для аналізу, вивчення та вдосконалення освітнього процесу. Вона забезпечує системний підхід до проведення досліджень і включає такі ключові компоненти. Розгляд дошкільної освіти як системи, яка включає різні компоненти (діти, вихователі, батьки, освітні програми) і взаємозв’язки між ними. Забезпечення всебічного розвитку дітей, включаючи фізичний, емоційний, соціальний та інтелектуальний аспекти. Врахування історичного розвитку дошкільної освіти та аналіз змін, що відбулися в різні періоди. Орієнтація на особистісний розвиток дитини, повага до її індивідуальності та потреб. Дослідження взаємодії різних компонентів системи дошкільної освіти та їх впливу на результат. Вивчення формування

компетентностей у дітей дошкільного віку та оцінка ефективності освітніх програм. Врахування індивідуальних особливостей та потреб кожної дитини в процесі навчання та виховання. Аналіз взаємодії між дітьми, педагогами та батьками у навчально-виховному процесі. Аналіз літератури, документів, навчальних програм; синтез отриманих даних для формування загальних висновків. Виявлення загальних закономірностей та тенденцій в дошкільній освіті. Систематичне спостереження за дітьми у природних умовах дошкільного закладу. Проведення педагогічних експериментів для перевірки ефективності нових методик та підходів. Збір даних від педагогів, батьків та дітей через опитування та інтерв'ю. Використання різних тестів для оцінки рівня розвитку дітей, їх компетентностей та навичок. Використання статистичних методів для аналізу отриманих даних, виявлення закономірностей та тенденцій. Поєднання кількісних даних (статистичні показники) з якісними (описові дані, результати спостережень). Розробка інструментів для збору даних від учасників освітнього процесу. Використання стандартних та авторських тестів для оцінки розвитку дітей. Інструменти для систематичного спостереження за поведінкою та діяльністю дітей. Використання аудіо- та відеозаписів для фіксації освітнього процесу та подальшого аналізу. Визначення мети та завдань дослідження, вибір методології та методів, розробка плану дослідження. Збір даних за допомогою обраних методів, проведення експериментів та спостережень. Обробка та аналіз зібраних даних, формулювання висновків. Формулювання рекомендацій, підготовка звітів та наукових публікацій. Методологічна основа дослідження дошкільної освіти забезпечує системний та науково обґрунтований підхід до вивчення та вдосконалення освітнього процесу, що сприяє підвищенню якості дошкільної освіти та всебічному розвитку дітей.

Як виховний процес, основним завданням сучасної дошкільної освіти є формування системи цінностей особистості, участь у соціально-культурних нормах. Як зазначає М. І. Лапін, цінності людей формують соціальне та культурне ставлення суспільства до екологічних, економічних і політичних змін у країні, дають змогу прогнозувати її подальший розвиток. Соціальне

замовлення освіти формується на основі усвідомлення громадськістю соціальних інтересів і потреб. Тому виховання є не лише процесом формування суспільної свідомості, а й результатом уже сформованої свідомості.

Інформаційною базою для дослідження є дані головного управління статистики Чернівецької області, Департаменту освіти й науки ОДА Чернівецької області та відділу освіти Сокирянської територіальної громади

За допомогою статистичного методу наукового пізнання зібрано статистичні результати, які характеризують дошкільну освіту Чернівецької області [25].

Використовується також порівняльний метод. Він спрямований на виявлення найбільш яскравих подібностей і відмінностей у господарському використанні, економіко-географічних типах поселень, взаємозв’язку між ними в різних регіонах світу. Пізнання про будь-який предмет або явище починається з виявлення того, чим він відрізняється від інших подібних явищ. Такий підхід використовувався для опису навчальних комплексів [26].

Без наукового знання картографічних методів будь-яке географічне дослідження було б неможливим. Картографічний метод дослідження - Метод наукового дослідження, при якому карта служить моделлю об'єкта дослідження, проміжною ланкою між об'єктом і дослідником.

Загалом дослідження дошкільної освіти проводилося у 4 етапи: підготовчий, інформаційний, аналітичний та практичний етап.

На підготовчому етапі дослідження обираються об'єкт та тема дослідження, формується мета та завдання. Завдяки сформованим завданням вирішується розкриття мети дослідження.

Наступним етапом є інформаційний. Саме на цьому етапі збирається та обробляється статистична інформація, в результаті якої формується бази даних теми дослідження. Основним методом, яким використовується на цьому етапі дослідження є статистичний.

Третій етап дослідження – аналітичний, який спрямований на опис бази даних сформованої на попередньому етапі, її аналіз, пошук зв'язків і залежностей між подіями і явищами.

Заключний етап – практичний, здійснюється аналіз сучасного стану дошкільної освіти, її територіальні відміни та проблеми розвитку.

Висновки до 1 розділу

Дошкільна освіта – є цілісним процесом, що спрямовується на забезпечення всебічного розвитку дітей дошкільного віку відповідно до їх можливостей, нахилів, талантів, індивідуальних, психічних і фізичних особливостей, культурних потреб, формування моральних норм дітей дошкільного віку, набуття ними соціального досвіду. Дошкільна освіта зосереджена на вихованні дітей від дитинства до шести (семи) років. Система дошкільної освіти сильно варіюється, з різними підходами, теоріями та практикою в різних шкільних юрисдикціях. Термін дошкільна освіта включає такі програми, як ясла, денний сад або дитячий садок, які іноді використовуються як синоніми, але є різними сутностями.

Доступ до дошкільної освіти в дошкільних навчальних закладах, незалежно від належності, типу та форми власності, має забезпечувати відповідність базовим компонентам української дошкільної освіти що реалізуються планами розвитку дитини та навчанням. Міністерством освіти і науки. Молоді та спору в Україні.

У програмах для дошкільної освіти враховується різноманітний розвиток дітей дошкільного віку з врахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, у тому числі виведення дітей дошкільного віку на рівень розвитку, необхідний і достатній для успішного розвитку програм початкової освіти на основі індивідуальних підходів дошкільного віку до дітей. Заняття для дітей дошкільного віку.

Базовим компонентом дошкільної освіти передбачається, що діти мають засвоїти зміст навчання як завершальний етап, що розрахований на весь період дошкільного дитинства, формування достатнього мінімуму й необхідного рівня

освітніх компетенцій у дитини для перших 6 (7) років життя, завдяки якому забезпечується можливість повноцінного психофізичного та особистісного розвитку дитини та її психологічної готовності навчатися у школі

зміст базового компоненту дошкільної освіти, то він побудований відповідно до можливостей, пов’язаних з віком дітей, основою для яких є компетентісний підхід тобто, спрямованість усього освітнього процесу на

досягнення результату, який буде соціально закріпленим (заданих норм, вимог стосовно розвиненості, навчання й виховання дітей).

У нашій державі, отримання дошкільної освіти є обов’язковою частиною безперервного навчання. Батьки або особи, що є юридичними представниками дитини несуть повну відповідальність за навчання дитини у закладі дошкільної освіти. Також, дану відповідальність розділяє навчальний заклад, який відвідується дитиною.

Методологічною основою нашого дослідження є Закон України «Про дошкільну освіту». Законодавство України про дошкільну освіту базується на Конституції України й складається із Закону України "Про освіту» та інших нормативно-правових актів та міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Методологічна основа дослідження дошкільної освіти включає принципи, підходи, методи та інструменти, які

Як виховний процес, основним завданням сучасної дошкільної освіти є формування системи цінностей особистості, участь у соціально-культурних нормах.

Інформаційною базою для дослідження є дані головного управління статистики Чернівецької області, Департаменту освіти й науки ОДА Чернівецької області та відділу освіти Сокирянської територіальної громади.

Використовуючи статистичний метод наукового пізнання, нами було зібрано статистичні результати, які охарактеризували дошкільну освіту Чернівецької області. Також, був використаний метод порівняння, який спрямовувався на виявлення найбільш яскравих схожих та відмінних рис у господарському використанні, економіко-географічних типах поселень, взаємозв'язку між ними в різних регіонах світу. В загальному, для проведення дослідження було проведено чотири окремі етапи.

РОЗДІЛ 2. ДОШКІЛЬНА ОСВІТА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

2.1 Нормативна база дошкільної освіти під час воєнного стану

Нажаль, на сьогоднішній день на території України тривають воєнні дії, через які страждають абсолютно усі рівні суспільства, починаючи дошкільнятами й закінчуючи пенсіонерами. Але люди мають властивість звикати до усього, що відбувається навколо тому, через певний період після початку повномасштабного вторгнення, заклади дошкільної освіти почали функціонувати у режимі, максимально наближеному до звичайного. Педагогічні працівники разом з керівництвом намагаються робити усе можливе, аби пом'якшити ситуації пов'язані з війною, що можуть травмувати дитячу психіку й допомогти якнайшвидше та якнайкраще адаптуватися до нових умов. Розглянемо які ж зміни відбулися у роботі закладів дошкільної освіти, враховуючи особливості сьогоднішньої ситуації в країні.

Під час воєнного стану робота й діяльність закладів дошкільної освіти в умовах воєнного стану регулюються нормативними документами, зокрема, Законом України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану», листом ДСНС України від 14.06.2022 № 03-1870/162-2 «Про організацію укриття працівників та дітей у закладах освіти» та листами Міністерства Освіти та Науки.

Якщо говорити про рішення про відновлення діяльності та режим, в якому працюватиме ЗДО, то вони ухвалюються місцевими органами влади та військовими адміністраціями й залежать від ситуації у конкретному районі.

Призначається комісія, яка обстежує заклади освіти й виявляє рівень їх підготовки до навчального процесу. Дана комісія обов'язково має перевірити наступні вимоги:

- Чи наявні у закладі освіти або на прилеглих до нього територіях предмети, що є вибухонебезпечними;

- Чи працює система оповіщення, зокрема система, яка сповіщає дітей, у яких є порушення зору або слуху;
- Чи наявні плани для евакуації та чи обладнане укриття для усіх учасників освітнього процесу (наявність запасу води та їжі, спальних місць, засобів захисту, аптечок, тощо)
- Чи відповідає рівень внутрішнього облаштування приміщень укриттів вимогам тобто, чи є він комфортним для дітей та вихователів, чи наявне обладнання, що необхідне аби організувати освітній процес. Крім того, бажано, аби в укриттях були окремо облаштовані ігрові куточки наприклад, куточок для малювання, читання, танців, тощо.

При підготовці закладу освіту до нового навчального року обов'язковим є проведення тренувань для учасників освітнього процесу, а саме, відпрацювати з ними алгоритм «як діяти при оголошенні повітряної тривоги» або іншої ситуації надзвичайного походження, оскільки працівникам необхідно якомога швидше організувати переміщення дітей до укриття. Також, доцільним є проведення серії занять стосовно того як зберегти життя собі та оточуючим та як правильно надавати першу домедичну допомогу.

Аби забезпечити безпечні умови для усіх учасників освітнього процесу в закладі освіти, керівники дитячого закладу мають провести наступні заходи:

- На кожній зміні для однієї групи має бути два вихователі й два помічника вихователів;
- Кількість дітей має бути зменшені до 10 дітей для груп з вихованцями раннього віку та до 15 для груп з дітьми дошкільного віку;
- Запровадження різного режиму роботи ЗДО (від 2 до 12 год);
- Передбачення різних форм для організації навчального процесу, наприклад, очної, змішаної, дистанційної (педагогічної підтримки сімей). Варто враховувати й діток, які тимчасово проживають на даний момент поза межами України.

Дані заходи направлені на підвищення рівня безпеки дітей під час воєнного стану.

Звичайно, організовуючи освітній процес, доцільним є використання технічних засобів навчання, дидактичних, настільно-друкованих ігор, театральних ігор, шашок, шахів. Також, варто вчити дітей робити поробки з різних природних матеріалів.

При цьому, необхідно приділяти особливу увагу групам, до яких відносяться діти, що мають статус внутрішньо переміщених осіб. Оскільки для таких вихованців необхідний особливий психолого-педагогічний супровід, який пов'язаний з тим, що для дітей переїзд на нове місце проживання може бути досить травматичним, крім того, дитина може бути свідком травмуючих подій, пов’язаних з воєнними діями, що відбуваються наразі в Україні. Для того, аби їх адаптація до нових умов пройшла легше, педагогічні працівники повинні:

- Постійно проводити спостереження за даними дітьми;
- При плануванні освітньої роботи, враховувати інформацію стосовно психічного стану дітей;
- Використовувати у навчальному процесі діяльність, яка буде сприяти емоційній підтримці дітей й допоможе налагодити комунікацію;
- Підбирати до кожної дитини індивідуальний підхід;
- Залучати дітей до участі у колективній творчій роботі.

2.2 Особливості дошкільного освітнього процесу під час воєнного стану

Незважаючи на впровадження в Україні воєнного стану, Базовий компонент дошкільної освіти (2021) залишається фундаментальним документом, що регулює галузь дошкільної освіти, оскільки за будь-яких умов, здобута освіти з закладах дошкільної освіти має відповідати прийнятим у державі стандартам.

Встановлено, що саме дошкільна освіта являється початковим рівнем та невід’ємним складником у загальній системі освіти (нульовим рівнем в Національній рамці кваліфікацій), необхідним стартом для особистісного

розвитку дітей. Якщо враховувати сучасну реальність в якій ми проживаємо та поставлені перед закладами освіти виклики, з'являється необхідність у побудову гнучкої організаційно-методичної системи для організації освітнього процесу закладів дошкільної освіти, основою для якої має стати гуманістична педагогіка, ідея солідарної відповідальності держави, громади, родини, фахівців педагогічної освіти й інших професій освітньої діяльності дітей раннього і дошкільного віку. Пропонуємо детальний розгляд вивчення наявних ресурсів організації освітнього процесу під час воєнного стану, обґрунтування організаційно-методичних засад стосовно організації дошкільної освіти сьогодні; аналіз державного, регіонального та конкретного закладу дошкільної освіти; характеристику участі учасників освітнього процесу; визначення ролі та місця суб'єктів підвищення кваліфікації.

Якщо приймати до уваги той факт, що на сьогоднішній день певна кількість закладів дошкільної освіти тимчасово не працює, значна кількість частково або повністю знищені, виникла надзвичайна потреба організувати дистанційне навчання для дітей дошкільного віку. Нажаль, наявність воєнного стану на усій території держави змушує вносити зміни у уже налагоджені процеси функціонування освітньої діяльності. Оскільки в першу чергу для дитини має бути забезпечена її безпека. Нажаль, на сьогоднішній день по усій території України постійно оголошуються повітряні тривоги та відбуваються обстріли й тимчасово зупиняється навчальний процес у закладах дошкільної освіти. При виникненні таких ситуацій, навчальний процес зазвичай здійснюють очно, використовуючи для цього дистанційну форму навчання змішаного формату. Дистанційною формою освіти є така організація навчального процесу, при якій використовуються інформаційно-комунікаційні технології у зручний для здобувача освіти спосіб та час. Змішаною формою освіти є поєднання очної форми освіти разом з дистанційною.

Оскільки виникла необхідність запровадження дистанційної форми навчання для закладів дошкільної освіти на період військового стану, МОН України разом з ЮНІСЕФ було започатковано дитячий онлайн-садок НУМО, де

проводять відео заняття для дітей віком від 3 до 6 років. На платформі розміщена велика кількість матеріалів, які є безкоштовними й можуть використовуватися як батьками так і вихователями для організації занять з дітьми. А розвивальні ігри, що пропонуються платформою, мають доведену ефективність й є абсолютно безпечними. Проте, використовувати даний ресурс варто як додатковий, оскільки він не є альтернативою для очної системи дошкільної освіти. Представлені матеріали мають орієнтацію на дорослого, який проводить заняття з дитиною дошкільного віку й відповідно виникла потреба у проведені роз'яснювальної роботи серед батьків й педагогів стосовно правильного використання цифрових технологій. Даний напрямок є одним з пріоритетних для педагогів, оскільки відповідно до Професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти», інформаційно-комунікаційна компетентність являється однією з ключових професійних компетентностей для педагога. Освітній процес у дистанційному форматі для закладів дошкільної освіти є виключенням з правил, який може розглядатися як додатковий ресурс, що має орієнтуватися на педагогів та батьків, які мають бути поруч з дитиною при проведенні занять онлайн. Використовувати електронні технічні засоби правильно, вибирати ненасильницькі за змістом матеріали, активно залучати дітей приймати участь у іграх, де може проявитися їх індивідуальність, уява, творчість та здібності – усі названі пункти є основними завдання дорослої людини, яка є поруч з дитиною під час навчання онлайн. При застосування інформаційно-комунікативних технологій розширюється діапазон інструментів, якими можна розвивати дитину, стимулюється творчість, пізнавальна діяльність, фізична активність, навички приймання продуманих рішень, заохочення здійснювати творчі пошуки. Наприклад, можна використовувати творчі програми, де можна створювати малюнки на планшеті чи телефоні або відео з заняттями з аеробіки.

Отже, застосування у навчальному процесі інформаційно-комунікативних технологій має відбуватися, враховуючи поставлені цілі та завдання навчального процесу, вікові та індивідуальні особливості дітей, самобутність дошкільного

дитинства, правові та санітарно-гігієнічні вимоги стосовно використання інформаційно-комунікативних технологій.

Для того аби проводити консультації, здійснювати психологічне просвітлення батьків й ознайомлювати з найкращими практиками дошкільної освіти, зокрема із досвідом роботи з дітьми раннього та дошкільного віку на державному рівні – на сайті Міністерства Освіти та Науки опубліковані матеріали, які допоможуть батькам й педагогам організувати навчальний процес з урахуванням нових реалій: «Сучасне дошкілля під крилами захисту». Матеріали заходяться у вільному доступі для усіх бажаючих.

Врахувавши, що організація освітнього процесу дистанційної форми є досить актуальною наразі, керівниками закладів дошкільної освіти було передбачено цілодобовий доступ до даної платформи, вільний вибір часу роботи з матеріалами, розміщеними на платформі, оскільки зміна часових поясів, умовність безпеки, зумовлюють індивідуалізацію навчання.

Одним з головних пріоритетів у роботі закладів дошкільної освіти є психологічний супровід і консультування, організація постійно-діючого консультаційного пункту, що надає психологічну підтримку для вихователів та батьків у роботі, й у тому числі стосовно зведення до мінімуму травматичних наслідків для дітей.

Отож, можна зробити висновок, що через сучасні умови в яких ми проживаємо, а саме воєнний стан, вектор діяльності закладів дошкільної освіти зазнає змін. Якщо раніше відбувалося забезпечення когнітивної та практичної складової, то наразі заклад дошкільної освіти є центром психолого-педагогічної підтримки, наслідком чого стало те, що працівникам необхідно бути готовими надавати якісні освітні послуги у сучасних нерадісних реаліях, під час підвищення рівня поінформованості щодо надання психологічної допомоги у надзвичайних ситуаціях в онлайн форматі.

Перш за все, з’являється проблема стосовно підготовки фахівця, який буде конкурентноздатним й матиме змогу відповідати сучасним вимогам на високому

рівні, постійно займатися підвищенням кваліфікації педагогічних працівників у питаннях розвитку цифрових компетентностей.

Враховуючи дистанційну роботу у повоєнний період, для вихователя дуже важливо опанувати навички цифрової грамотності, навчитися захищати власний цифровий профіль використовувати у роботі безпечні інтернет джерела, оволодіти навичками цифрової безпеки, вміти самостійно розробляти та наповнювати професійний інформаційний контент, та ін. для сучасного вихователя закладу дошкільної освіти важливо вміти впевнено користуватися цифровими технологіями й ресурсами, орієнтуватися в інформаційному просторі, ефективно користуватися інформаційно-комунікаційними технологіями та електронними освітніми ресурсами в професійній діяльності, саме про це зазначено у Професійному стандарті.

2.3 Організація комунікації між учасниками освітнього процесу під час війни

Під час воєнного стану найбільш актуальними стають питання налаштування комунікацій з дітьми, їх батьками, сім'ями, вихователями, завдяки ефективній діяльності яких з'являється можливість передачі правильної, вивіреної інформації, отримання зворотного зв'язку, врахування різноманітних аспектів при організації навчального процесу в закладах дошкільної освіти.

Для працівників закладів дошкільної освіти надаються різноманітні види підтримки: інформаційна, методична, психологічна наприклад, як створити безпечний соціально-освітній простір аби налагодити комунікацію з учасниками освітнього процесу у телефонному режимі, через електронну пошту, відеозв'язок, тощо.

Для налагодження комунікацію у закладі дошкільної освіти з учасниками освітнього процесу доцільно використовувати сайт закладу. Саме завдяки сайту можливе забезпечення взаємодії серед усіх учасників освітнього процесу, оскільки завдяки технічним ресурсам сайту, є можливість створення своєрідного

банку інформаційних ресурсів, постійного оновлення та поповнення інформаційного наповнення сайту, використання освітніх онлайн ресурсів, проведення інформування, консультацій та зворотного зв'язку.

Тому, питання стосовно того чи здатний працівник закладу дошкільної освіти правильно організовувати процес комунікації з дітьми, їх батьками, зі своїми колегами, представниками різних об'єднань громади, а також державних чи приватних структур є дуже загостреним.

Суттєву роль має обізнаність працівника на рахунок того, які сервіси та інструменти краще використовувати у роботі онлайн. Серед основних форм онлайн-комунікацій виділяють наступні: відеоконференція, форум, чат, блог, електронна пошта, анкетування, соціальні мережі, служби обміну миттєвими повідомленнями та мобільні застосунки типу Viber, у яких є можливість створення закритих груп, чатів, спільнот, де можна обговорювати теми, проблеми чи будь-яку інформацію.

Для організації вдалої роботи закладу дошкільної освіти в дистанційному форматі керівником мають бути здійснені наступні кроки:

- Організація навчання та надання методичної підтримки для педагогічних працівників стосовно роботи з дітьми дистанційно;
- Забезпечення педагогів необхідним технічних обладнанням й безперебійним доступом до мережі Інтернет;
- Організація психолого-педагогічної підтримки та супроводу для всіх учасників навчального процесу. Педагогічним колективом має бути завчасно спланований змістовний контент роботи, який зможе відволікати дітей від їх переживань страхів та завдяки якому буде знижуватися рівень тривожності;
- Здійсненню контролю систематичності організації навчального процесу з

дітьми раннього та дошкільного віку.

Крім того, враховуючи воєнний стан, при прийомі дітей до садочку, керівник має ознайомити батьків з умовами перебування дітей у садочку та

отримати від них письмову згоду, згідно якої, батьки несуть відповідальність за життя своїх дітей й дають згоду на їх перебування на території закладу дошкільної освіти під час повітряних тривог й загроз обстрілів зі сторони агресора.

Для проведення дистанційного навчання рекомендовано використовувати такі режими:

- Синхронний (заняття онлайн). Даний вид занять проводиться за умови отримання згоди від батьків й тривають з дітьми молодшого та середнього дошкільного віку не більше 10 хвилин, старшого дошкільного віку — 15 хвилин. При проведенні заняття обов'язково необхідно слідкувати за налаштуваннями веб-камери, яка має бути розташована трохи вище рівня очей або на одному рівні з ними, тільки за такої умови діти добре будуть бачити педагога;
- Асинхронний (педагог записує заняття й передає його батькам, які опрацьовують його з дітьми самостійно). При записі даного формату занять, варто намагатися робити відео короткими, але при цьому дидактично продуманим. Також, не варто зловживати переходами та анімаціями.

Окремо хочемо відмітити, що надзвичайно важливим під час воєнного стану є напрямок роботи закладів дошкільної освіти, що спрямований на здобуття освіти дітьми, що мають особливі освітні потреби. Для виконання даної умови, керівництво закладу дошкільної освіти має максимально зберегти кадровий потенціал педагогічних працівників, за допомогою яких відбувається забезпечення навчання дітей з особливими освітніми потребами; створити безпечне освітнє середовище; організувати можливість надання якісних психолого-педагогічних послуг.

Згідно з Порядком організації інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти, керівником закладу утворюється інклюзивна група та організовується інклюзивне навчання відповідно до наступних відстав:

- Заява одного з законних представників дитини з ООП;

- Висновок про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини, наданий інклюзивно-ресурсним центром, в якому міститься інформація стосовно рівня підтримки дитини (якщо у висновку не має цих даних, інклюзивна група на створюється, а дитина зараховується у групу з урахуванням рекомендацій команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами (за участю фахівців ІРЦ)).

Крім того, при умові воєнного стану для того аби булла створена інклюзивна група, необхідно додатково надати довідку про те, що дитина взята на облік

внутрішньо переміщених осіб (за наявності).

Якщо ж, висновок ІРЦ був виданий комісією до початку воєнного стану на території України та він був втрачений, законними представниками дитини можуть бути виконані наступні дії для отримання висновку:

- Копію документу можна самостійно завантажити з порталу АС «ІРЦ» або через мобільний додаток;
- Повторно звернутися до ІРЦ для отримання копії висновку або проведення повторної комплексно-педагогічної оцінки розвитку дитини за місцем тимчасового проживання.

На час військового стану не застосовують граничну кількість дітей з ООП для інклюзивних груп. Тобто, в одній інклюзивній групі кількість дітей з ООП може перевищувати три.

Для того, щоб зрозуміти алгоритм за яким визначаються категорії (типології) освітніх труднощів у дітей з особливими освітніми потребами раннього й дошкільного віку й порядок забезпечення їх підтримки в закладі дошкільної освіти слід опрацювати лист МОН від 08.06.2022 № 4/1196-22, у якому містяться:

- Інструмент, яким визначається оцінка рівня розвитку сфер дитини раннього віку, а саме: соціальної, емоційної, сенсорної, мовленнєвої, когнітивної та рухової (фізичної);

- Перелік особливостей у розвитку дітей з особливими освітніми потребами та наявних освітніх труднощів у дітей дошкільного віку, які можуть бути для них характерними;
- Методичний інструментарій, яким вимірюється ступінь прояву труднощів, їх прояв, особливості освітніх потреб дитини та стратегії для підтримки дитини у навчальному процесі.

Для того, аби забезпечити ефективну комунікацію з батьками, педагогічним працівникам варто порадитись з батьками та разом вибрати конкретні канали комунікації для вирішення конкретних завдань.

Важливим також є питання підвищення кваліфікації педагогів, яке для працівників закладів дошкільної освіти також здійснюється відповідно до чинного законодавства. Затвердження програм згідно яких відбувається підвищення кваліфікації здійснюється суб'єктами підвищення кваліфікації. У програмах містяться переліки компетентностей, які отримає або розвине педагог після опрацювання програми.

Проте при організації проходження педагогами підвищення кваліфікації та фахової підтримки, як і при вирішенні інших питань пов'язаних з освітою сьогодні важливо враховувати ситуацію в країні й дотримуватись наступної позиції:

- Надати гнучкий графік для слухачів та пролонгований режим стосовно виконання навчального плану, враховуючи воєнний стан;
- Визначити період підведення підсумків навчання в групах здобувачів;
- Скласти гнучкий графік за яким відбуватиметься видача свідоцтв про підвищення кваліфікації.

Варто зазначити, що ще одним важливим моментом у роботі закладу є організація харчування, яке під час воєнного стану має відповідати певним критеріям.

Перш за все, варто наголосити, що діти можуть знаходитися в закладі дошкільної освіти без харчування не більше ніж чотири години. Враховуючи

воєнний стан в країні та можливість виникнення надзвичайної ситуації, необхідним є забезпечення запасу продуктів тривалого зберігання на декілька днів. При цьому, важливо врахувати потреби дітей, для яких необхідне особливе дієтичне харчування.

Наведемо мінімальний рекомендований перелік продуктів, запас яких є необхідним у сьогоднішніх реаліях:

- свіжі фрукти;
- сушені фрукти, ягоди;
- хлібці;
- борошняні кулінарні вироби, печиво з вмістом цукрів не більше 5 грамів на 100 грамів печива;
- пастеризовані соки;
- пастеризоване молоко;
- молоко безлактозне або рослинні напої;
- батончики: білкові, злакові, фруктові;
- чай.

Також, через воєнний стан досить часто трапляються відключення електроенергії, що є проблемою для закладів дошкільної освіти, не тільки в плані організації навчального процесу, а й плані харчування. Доцільним при організації харчування є дотримання таких порад:

- не варто використовувати продукти харчування, що мають сумнівну якість. Такі ситуації можуть трапитися, оскільки у зв’язку з відключенням електропостачання продукти, що зберігалися при низьких температурах в холодильнику стають небезпечними для виживання дітьми;
- їжа має зберігатися тільки в закритих контейнерах;
- посуд для приготування й споживання їжі має бути чистим;
- не можна споживати забруднену їжу й ту, що зберігалася при кімнатній температурі більше ніж дві години, має непритаманний колір, запах чи текстуру;

- необхідно використовувати кип’ячену або бутильовану питну воду.

Також, необхідно продумати й за можливості організувати умови для харчування дітей під час повітряних тривог. Та зауважимо, що нажаль, далеко не усі заклади дошкільної освіти мають достатнє фінансування для вирішення усіх поставлених задач, що виникають через введення воєнного стану.

Не менш важливим є питання стосовно виплат заробітних плат для працівників. Варто зазначити, що під час військового стану працівники освітнього процесу можуть виконувати свої професійні обов’язки наступними способами:

- у штатному режимі (в такому випадку заробітна плата виплачується відповідно до тарифікації в повному обсязі;
- поза межами робочого приміщення чи адміністративної будівлі тобто, дистанційно. При даному способі використовуються інформаційно-комунікаційні технології й оплата заробітної плати також здійснюється в повному обсязі, згідно з законодавством. Якщо у працівника немає організаційних чи технічних умов для виконання роботи, даному працівнику оголошується простій, при якому зберігається середній заробіток працівника.

Незважаючи на суворі реалії воєнного стану на території України, заклади дошкільної освіти продовжують працювати у звичайному режимі зараз та активно готуються до початку нового навчального року. Працівниками та керівництвом докладається максимум зусиль для того, щоб створити безпечне середовище та вдосконалити освітній процес, незважаючи на форму здобуття освіти. Адже усі учасники освітнього процесу розуміють, що для дітей надзвичайно важливо отримати якісну дошкільну освіту, яка є фундаментом для ґрунтовної підготовки дитини до школи. А для педагогічного колективу та його керівництва ключовим завданням є створення безпечних і комфортних умов перебування дітей в закладах дошкільної, при необхідності до даного процесу долучаються також батьки.

Висновки до 2 розділу

Під час воєнного стану робота й діяльність закладів дошкільної освіти в умовах воєнного стану регулюються нормативними документами, зокрема, Законом України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану», а рішення про відновлення діяльності та режим, в якому працюватиме ЗДО, то вони ухвалюються місцевими органами влади та військовими адміністраціями й залежать від ситуації у конкретному районі.

При підготовці закладу освіту до нового навчального року обов'язковим є проведення тренувань для учасників освітнього процесу, а саме, відпрацювати з ними алгоритм «як діяти при оголошенні повітряної тривоги» або іншої ситуації надзвичайного походження. Організовуючи освітній процес, доцільним є використання технічних засобів навчання, дидактичних, настільно-друкованих ігор, театральних ігор, шашок, шахів. Також, варто вчити дітей робити поробки з різних матеріалів.

Незважаючи на впровадження в Україні воєнного стану, Базовий компонент дошкільної освіти (2021) залишається фундаментальним документом, що регулює галузь дошкільної освіти, оскільки за будь-яких умов, здобута освіти з закладах дошкільної освіти має відповідати прийнятим у державі стандартам

Якщо приймати до уваги той факт, що на сьогоднішній день певна кількість закладів дошкільної освіти тимчасово не працює, значна кількість частково або повністю знищені, виникла надзвичайна потреба організувати дистанційне навчання для дітей дошкільного віку. Дистанційною формою освіти є така організація навчального процесу, при якій використовуються інформаційно-комунікаційні технології у зручний для здобувача освіти спосіб та час. Змішаною формою освіти є поєднання очної форми освіти разом з дистанційною.

Застосування у навчальному процесі інформаційно-комунікативних технологій має відбуватися, враховуючи поставлені цілі та завдання навчального процесу, вікові та індивідуальні особливості дітей, самобутність дошкільного

дитинства, правові та санітарно-гігієнічні вимоги стосовно використання інформаційно-комунікативних технологій.

Одним з головних пріоритетів у роботі закладів дошкільної освіти є психологічний супровід і консультування, організація постійно-діючого консультаційного пункту, що надає психологічну підтримку для вихователів та батьків у роботі, й у тому числі стосовно зведення до мінімуму травматичних наслідків для дітей.

Для налагодження комунікацію у закладі дошкільної освіти з учасниками освітнього процесу доцільно використовувати сайт закладу.

Також, надзвичайно важливим під час воєнного стану є напрямок роботи закладів дошкільної освіти, що спрямований на здобуття освіти дітьми, що мають особливі освітні потреби, які мають бути враховані при організації освітнього процесу.

РОЗДІЛ 3. ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ СОКИРЯНСЬКОЇ ТЕРИТИОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

3.1 Природно-географічні чинники

Якщо розглядати громаду й її територію відносно адміністративно-територіального устрою України, то вона належить Дніпровському району, Чернівецькій області й крім того, громада одна з найбільших. Місто Сокирян – адміністративний центр, в якому відповідно, розміщені її органи місцевого самоврядування. В результаті процесу децентралізації, який відбувався у 2015 році, утворилася Сокирянська міська територіальна громада, у якій об'єдналися такі населені пункти як місто Сокиряни й сусіднє з ним село Коболчин. Загальна площа громади становить 82,16 км2, а кількість населення 10987осіб. Після завершення процесу по об'єднанню територіальних громад згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України №595-р від 06.05.2020 року «Про затвердження перспективного плану формування територій громад Чернівецької області», який відбувся у 2020 році, Сокирянська міська територіальна громада об'єднала 25 населених пунктів село Білоусівка, село Братанівка, село Василівка, село Вітрянка, село Волошкове, село Галиця, село Гвіздівці, село Грубна, село Коболчин, село Кормань, село Кулішівка, село Ломачинці, село Лопатів, село Михалкове, село Непоротове, село Новоолексіївка, село Ожеве, село Олексіївка, село Покровка, село Розкопинці, село Романківці, село Селище, село Сербичани, місто Сокиряни, село Шебутинці. Таким чином, загальна територіальна площа громади зросла до 606,5 км2, а кількість населення складає 37622 особи (Рис. 3.1).[20].

Район перетинають кілька річок, зокрема Дністер, що є важливою водною артерією.

Наявність водосховищ, ставків та озер, що сприяє розвитку рибальства та туризму. Помірно континентальний клімат з теплим літом і помірно холодною зимою.Середньорічна температура коливається в межах 8-10°C. Район

розташований у межах Прут-Дністровського межиріччя, що характеризується хвилястою рівниною. Ліси, багаті на різноманітні види флори і фауни.

- Родовища будівельних матеріалів, таких як глина та вапняк.
- Ґрунти в основному чорноземні, що сприяє сільськогосподарській діяльності.

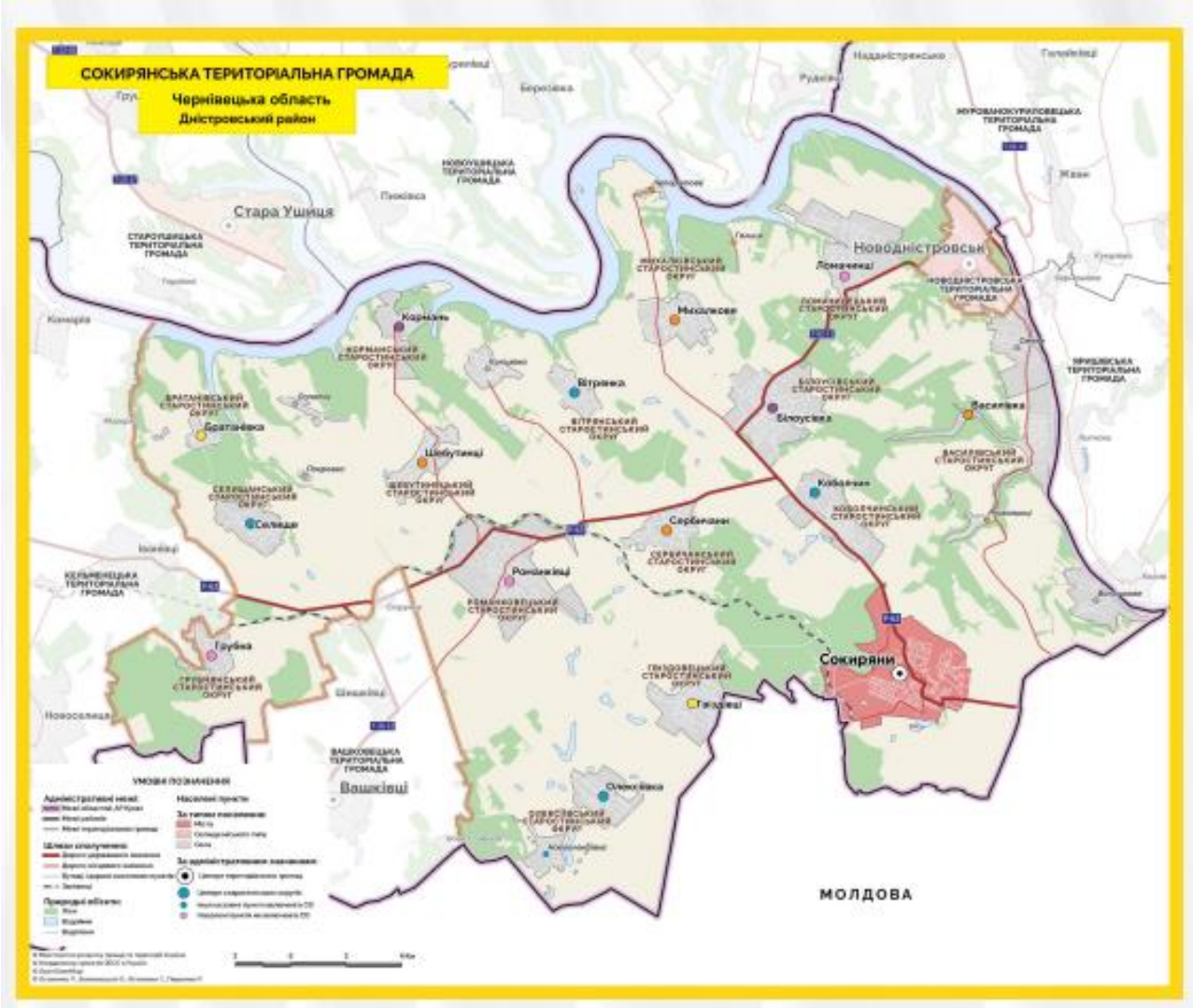

Рис. 3.1. Сокирянська територіальна громада

Вибрана нами громада розташовується в Прут-Дністровському межиріччі на Хотинській височині. Поверхня є підвищеною, хвилясто-пасмовою лісовою рівниною, яка є значно розчленованою. Належить Західно-Українській лісостеповій фізико-географічній частині. Клімат є помірно континентальним. Середня температура у січні становить мінус 4,8°С, у липні – плюс 18,8°С,

період з температурою понад плюс 10°С становить 168 днів. Опадів близько 600 мм на рік, переважно в теплий період року, максимальна кількість у червні–липні, сніговий покрив нестійкий. Громада розташована у вологій, помірно теплій агрокліматичній зоні.

3.2. Історико-географічні чинники

Сокирянський район, розташований у Чернівецькій області України, має унікальні історико-географічні чинники, які вплинули на його розвиток.Перші поселенці Сокирянщини з’явилися на зорі людської цивілізації. Стоянка неандертальців (розташована в с. Молодов, перенесена під будівництво Придністровської ГАЕС), відома з кам’яного віку крем’яними знаряддями праці, мисливською зброєю та кістками мамонта, що відноситься до мустерської культури середини палеоліту.

Найдавніші письмові згадки про сокірян датуються 1666 р., коли османські війська окупували Молдову та Буковину. Селяни, які тікали від турецького рабства, тікали в непрохідні ліси, де багато грибів, ягід, дичини, джерел і печер. Легенда свідчить, що місце, куди люди приносили сокиру для очищення будинків, називалося «Сокира», а потім дало таку ж назву поселенню.

Відбувалися міграції різних племен та народів, зокрема слов’янських.

Район був частиною Київської Русі, Галицько-Волинського князівства та Великого князівства Литовського.

У XVII-XVIII століттях район був під владою Османської імперії, що вплинуло на його культурний розвиток.

Після приєднання до Австрійської імперії (пізніше Австро-Угорщини) в районі відбулися значні соціально-економічні зміни, зокрема розвиток інфраструктури

У середні віки Сокірія входила до складу Молдавського князівства. Основні заняття жителів — скотарство, землеробство та ремесла. Українську

«сокира» замінила молдовська, тут і з’явилась назва першого варіанту «Секуряне»,існування якого виникло до 1944.

З 1770 року місто було центром торгівлі. За даними 1859 року, Хотинський повіт Бессарабії налічує 2434 особи (1212 чоловіків і 1222 жінки), 415 дворів, православну церкву, 4 синагоги, 2 фабрики, щотижневий базар.

У 1864 році Сокіріані відкрив початкову школу для дітей заможних громадян. Станом на 1886 р. містечко власника, центр Секурянської волості, налічувало 2048 жителів, 395 дворів, 2 православні церкви, 7 синагог, школу, пошту, станцію, пивоварню, цегельню, 50 крамниць і 10 готелів. . Кодексу, що проводиться щочетверга [4]. 18 миль - виноробня. Відомості про місто та його мешканців містяться в одній з найперших енциклопедій Російської імперії Ф. А. Брокгауза та І. А. Ефрона.

Під час Першої та Другої світових війн територія району зазнала значних змін і руйнувань.

Післявоєнний період характеризувався інтенсивною індустріалізацією та колективізацією.

«Секурени — містечко в Хотинському повіті Бессарабської губернії, за 80 верст від повітового центру, на березі річки Валіатулуй. Цар (цар-молдав. «селянин» або «селяни» — вільні селяни в губернія Бессарабська) мовно заселена. На крутих берегах колишніх балок, що впали в Придністров'я, стоять старовинні печерні храми.3164 жителі, 2 православні церкви, 7 синагог, шкіл, цегельних заводів і пивоварень, багато магазинів.

Територія району була заселена ще в епоху палеоліту. Археологічні розкопки свідчать про присутність різних культур, таких як Трипільська та Черняхівська.

На початку 1917 року в Сокирянах діяли дві школи місцевого самоврядування та гімназія. У січні 1918 року Радянська Росія проголосила Радянську владу і почала конфіскувати землі. У листопаді 1918 року Бессарабія, в тому числі Сокірян, була окупована Одерською армією, потім Королівством Румунія. Сукір’янський край був створений 12 листопада 1940 року після

приєднання Буковини до Радянського Союзу. Після Другої світової війни відновлюється будівельна промисловість, розвиваються промислові та соціальні галузі. У 1955 році при розробці кар'єру в місцевому підземеллі почали виробляти черепашник і вапняковий пісок. Згодом із каменів придністровських надр почало широко розвиватися сільське будівництво – будувалися корівники, кормосховища, канави, інші виробничі приміщення, зводилися огорожі, вимощували бруківку.

У 1960-х роках територія Сокирянщини була частиною Кельменецького району. Та починаючи з середини 1960-х років, даний район було відновлено відповідно до попередніх адміністративних меж.

У 1973 році в області, між селами Ожеве та Ломачинці, почалося будівництво Дністровської ГЕС та міста Новодністровськ, які до 2000 року входили до Сокирянського району.[2]

3.3. Соціально-економічні чинники

Згідно наявної інформації, на сьогоднішній день, 1240 суб’єктами господарювання здійснюється діяльність та сплачуються податки, серед яких 144 одиниці юридичні особи, серед яких 11 суб’єктів є економічно активними (бюджетоутворюючими); 1096 фізичні особи- підприємці, якими здійснюється підприємницька діяльність. Найбільшу питому вагу суб’єктів становлять господарювання, що надають послуги та здійснюють торгівлю.

За 2020 рік загальна сума запланованих доходів становила 258299,8 тис. грн., з них власні доходи 111755,0 тис. грн., трансферти/базова дотація 146544,8 тис. грн., базова дотація 33608,7 тис. грн.

Проаналізувавши основні показники бюджету Сокирянської громади за 2020 рік можна зробити висновки, що дотаційність громади становить 25,3% , витрати на апарат управління складають в структурі доходів 25,9%, на фоні дисонансу доходів і видатків загального фонду на 1 мешканця. Достатньо високим є відсоток заробітних плат, якщо розглядати його в структурі видатків

загального фонду, що вказує на те, що орієнтація направлена на закриття поточних проблем і обмеженість можливостей громади витрачати кошти на свій розвиток та стратегічно важливих цілей.

Підтвердженням такої тенденції є також показник розміру капітальних витрат на мешканця, який у 2020 році становив 27 грн на одну особу з громади.

Для того, аби змінити орієнтацію громади на розвиток стратегічно важливих проектів, доцільним є проведення постійної роботи над збільшенням питомої ваги місцевих надходжень у бюджет громади, оскільки в структурі доходів загального фонду вони склали 23,1%в2020році, а також, на постійній основі проводити роботу із зменшення так званих витрат «проїдання».

Якщо розглядати комунальні установи, то таких на території Сокирянської міської громади функціонує 31 установи, які рахуються на балансі громади. До даного списку ввійшли освітні заклади, заклади охорони здоров'я, культури, спорту і т.д.

Місцеві школи мають потужність, завдяки якій освітні послуги можуть отримати приблизно 7 тисяч учнів, при цьому, фактичне навантаження становить близько 4 тисяч дітей. Підвозом до школи користується 331 дитина. Здійснюються дані підвози за допомогою шкільного транспорту, в наявності якого є 12 одиниць.

Якщо проаналізувати загальну кількість учнів й класів в громаді, то можна говорити про їх збільшення, але, якщо провести аналіз в розрізі навчальних закладів, то стає очевидним факт пониження наповненості класів в наступних закладах освіти: Олексіївському НВК/ філія ОНЗ "Романковецький ліцей ім. К.Ф. Поповича, Новоолексіївкому НВК/ філія ОНЗ "Романковецький ліцей ім.К.Ф.Поповича", Волошківському НВК.

Варто відмітити достатньо високий рівень розвитку галузі охорони здоров'я, який наявний в громаді, яка була сформована на базі районного центру.

Проте знову ж таки, так само, як і в попередні роки, демографічна ситуація лише погіршується. Народжуваність зменшилася з 7,4% до 7,33%, а от показник смертності в працездатному віці склав 12,6% від загального показника померлих.

Смертність малюків склала 3,28% проти 2,87% в 2019 році, перинатальна смертність 10,5%проти 9,6%в 2019 р. та вище чимсередня по області(область 2019 р. – 7,1%). Померло 4 дітей старше 1 року та 1 дитина віком до 1 року, випадків материнської смертності в 2020 році не зареєстровано [24].

Сокирянський район має багатонаціональний склад населення, зокрема українців, румунів, молдаван та інших.

Це сприяло розвитку культурного різноманіття та взаємозбагачення традицій.

Місцеві свята, обряди та ремесла мають глибокі історичні корені та відображають багатство культурної спадщини району.

Збереження і розвиток народних промислів, таких як вишивка, гончарство та ковальство. У районі збереглися численні архітектурні пам’ятки, зокрема церкви та фортифікаційні споруди.

Ці історико-географічні чинники формували соціально-економічний та культурний розвиток Сокирянського району, роблячи його унікальним регіоном з багатою спадщиною. Історико-географічні чинники мають значний вплив на населення Сокирянського району, формуючи його соціально-економічний розвиток, культурні особливості та спосіб життя. Родючі чорноземи сприяють розвитку сільського господарства, зокрема вирощуванню зернових культур, овочів, фруктів та винограду. Це забезпечує зайнятість населення в аграрному секторі та формує аграрний характер економіки району. Рівнинний характер території сприяє зручному розташуванню населених пунктів та розвитку транспортної інфраструктури. Помірно континентальний клімат з м’якими зимами та теплим літом сприяє комфортному проживанню та позитивно впливає на здоров’я населення. Сприятливий клімат забезпечує хороші умови для вирощування різних сільськогосподарських культурНаявність річок та водосховищ забезпечує населення водними ресурсами для побутових та сільськогосподарських потреб. Річка Дністер є важливим джерелом водопостачання та рибальства. Річки і водосховища сприяють розвитку рекреаційної діяльності, що залучає туристів і створює додаткові робочі місця.

Наявність родовищ будівельних матеріалів, таких як глина та вапняк, сприяє розвитку будівельної індустрії та забезпечує місцеве населення роботою. Багата історія та археологічні знахідки підвищують рівень національної самосвідомості населення, зберігаючи історичну пам’ять та культурну ідентичність. Історичні пам’ятки та архітектурні споруди приваблюють туристів, що сприяє розвитку місцевої економіки та зростанню рівня життя. Перебування під владою різних імперій (Османської, Австрійської) призвело до культурного різноманіття та взаємозбагачення традицій, що відображається у сучасному культурному житті району. Різні періоди історії впливали на економічний розвиток, будівництво інфраструктури та соціальні умови життя. Індустріалізація та колективізація в післявоєнний період вплинули на структуру зайнятості населення, підвищили рівень урбанізації та змінили соціальні відносини. Війни та політичні зміни призвели до переміщення населення, що вплинуло на демографічну структуру району. Спільні святкування та культурні заходи зміцнюють міжетнічні зв’язки та сприяють збереженню культурного різноманіття. Місцеві традиції, обряди та ремесла зберігаються та передаються з покоління в покоління, підтримуючи культурну ідентичність населення. Розвиток народних промислів, таких як

вишивка, гончарство та ковальство, сприяє зайнятості та економічному розвитку. Архітектурні пам’ятки залучають туристів, що сприяє розвитку місцевого бізнесу та економіки. Пам’ятки сприяють підвищенню культурного рівня населення та збереженню історичної пам’яті.

Висновки до 3 розділу

Сокирянська міська територіальна громада об‘єднує у собі 25 населених пунктів, район розташований у межах Прут-Дністровського межиріччя, що характеризується хвилястою рівниною. Ліси, багаті на різноманітні види флори і фауни.

Сокирянський район, розташований у Чернівецькій області України, має унікальні історико-географічні чинники, які вплинули на його розвиток.Перші поселенці Сокирянщини з’явилися на зорі людської цивілізації.

Найдавніші письмові згадки про сокірян датуються 1666 р., коли османські війська окупували Молдову та Буковину. Селяни, які тікали від турецького

Під час Першої та Другої світових війн територія району зазнала значних змін і руйнувань. Післявоєнний період характеризувався інтенсивною індустріалізацією та колективізацією. У 1973 році в області, між селами Ожеве та Ломачинці, почалося будівництво Дністровської ГЕС та міста Новодністровськ, які до 2000 року входили до Сокирянського району.

Згідно наявної інформації, на сьогоднішній день, 1240 суб’єктами господарювання здійснюється діяльність та сплачуються податки, серед яких 144 одиниці юридичні особи, серед яких 11 суб’єктів є економічно активними (бюджетоутворюючими); 1096 фізичні особи- підприємці, якими здійснюється підприємницька діяльність. Найбільшу питому вагу суб’єктів становлять господарювання, що надають послуги та здійснюють торгівлю.

Місцеві школи мають потужність, завдяки якій освітні послуги можуть отримати приблизно 7 тисяч учнів, при цьому, фактичне навантаження становить близько 4 тисяч дітей.

Проаналізувавши загальну кількість учнів й класів в громаді, можна говорити про їх збільшення, але після проведеного аналізу в розрізі навчальних закладів, став очевидним факт пониження наповненості класів в наступних закладах освіти: Олексіївському НВК/ філія ОНЗ "Романковецький ліцей ім. К.Ф. Поповича, Новоолексіївкому НВК/ філія ОНЗ "Романковецький ліцей ім.К.Ф.Поповича", Волошківському НВК. Також, нами був відмічений достатньо високий рівень розвитку галузі охорони здоров’я, який наявний в громаді, яка була сформована на базі районного центру.

РОЗДІЛ 4. ТЕРИТОРІАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ СОКИРЯНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В ПРОЦЕСІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

4.1. Територіальна диференціація закладів дошкільної освіти Сокирянської територіальної громади

На території Сокирянської територіальної громади функціонує 7 закладів дошкільної освіти та 10 дошкільних підрозділів при закладах загальної середньої освіти (Рис.4.1). Найкраще забезпечення закладами дошкільної освіти має м. Сокиряни, де є 2 ЗДО, а також Вітрянський старостинський округ, де функціонує 2 дошкільних підрозділи. Відсутні як заклади дошкільної освіти, так і дошкільні підрозділи лише Братанівському старостинському округу.

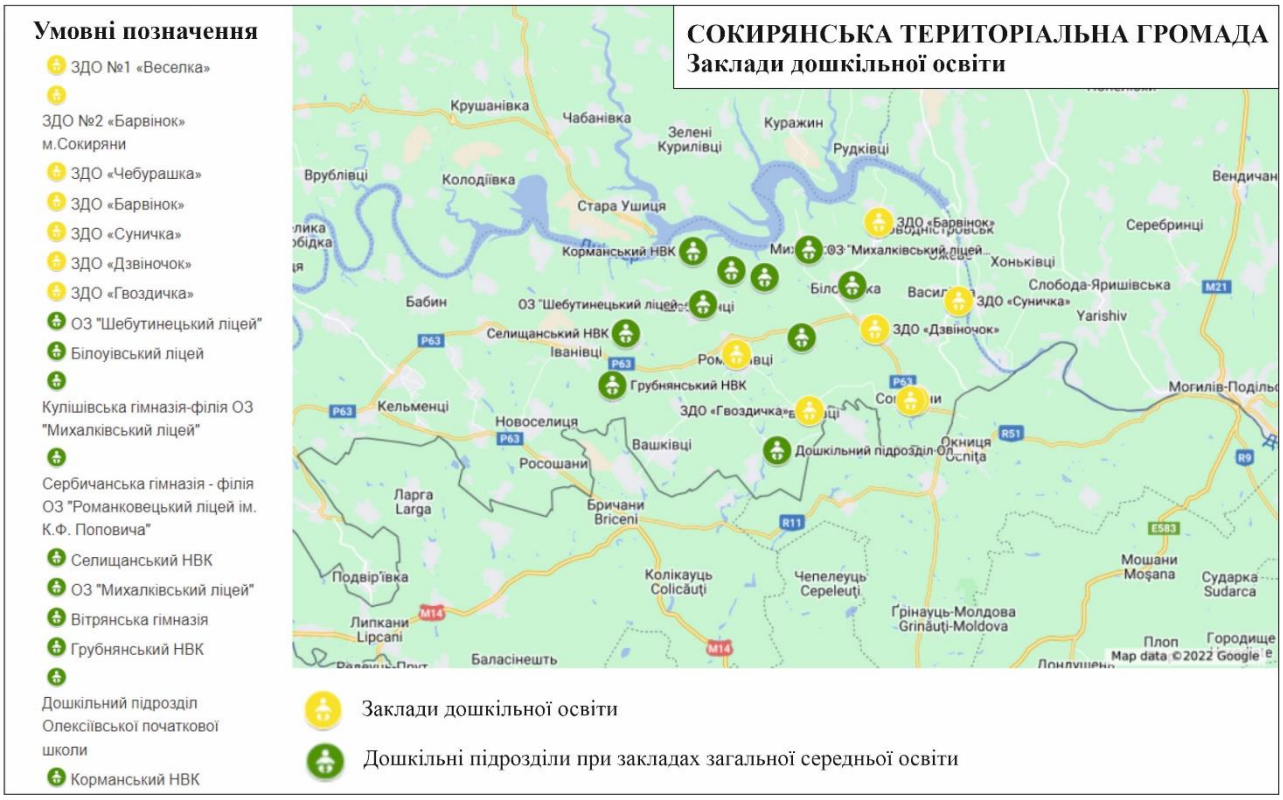

Рис. 4.1. Заклади дошкільної освіти Сокирянської територіальної громади

Всього ЗДО в громаді відвідує 994 дитини, з яких 77,3 % (768) це діти від 3 до 6 років та 22,7 % (226 дітей) віком до 3 років. Найбільше вихованців налічує заклад дошкільної освіти №2 «Барвінок» м. Сокиряни та «Чебурашка» у с. Романківці, які відвідує 170 та 150 дітей відповідно. Найменша кількість дітей, менше 15, відвідує дошкільні підрозділи Вітрянської гімназії та Кулішівської гімназії-філії ОЗ "Михалківський ліцей" (Рис.4.2.).

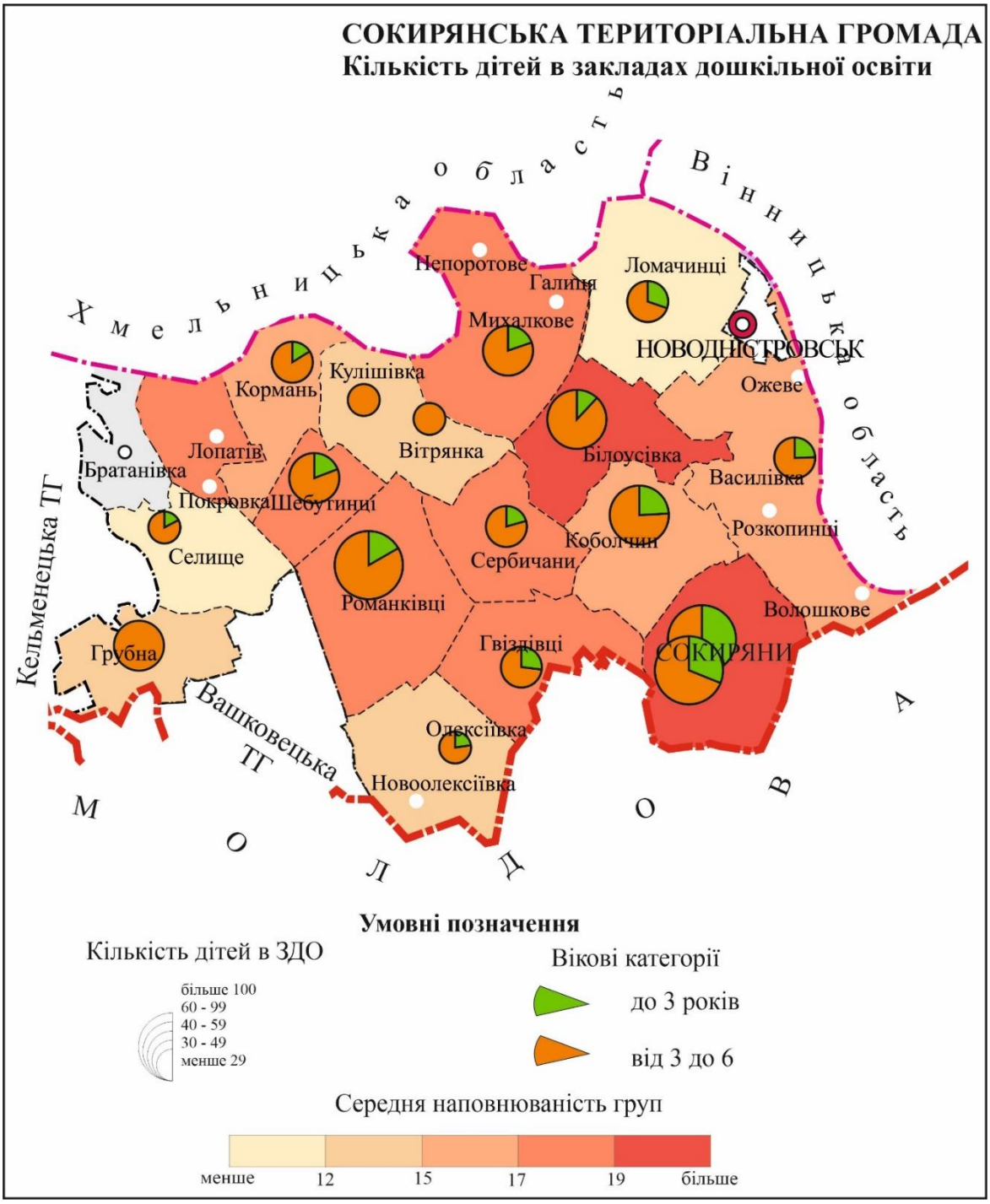

Рис. 4.2. Кількість дітей в закладах дошкільної освіти Сокирянської ТГ

Загальна кількість груп в закладах дошкільної освіти та підрозділах в Сокирянській громаді становить 60 груп, з яких 21 група це діти до 3 років та 39 груп віком від 3 до 6 років (Рис. 4.3) Найбільшу кількість груп мають заклад дошкільної освіти №2 «Барвінок» м. Сокиряни (10) та «Чебурашка» у с. Романківці (8). Лише 1 групу має дошкільні підрозділи Вітрянської гімназії та Кулішівської гімназії-філії ОЗ "Михалківський ліцей". Водночас найбільшу кількість груп віком до 3 років мають ЗДО №1 «Веселка» та ЗДО №2 «Барвінок» в м. Сокиряни, 3 та 4 відповідно. В той же час заклад дошкільної освіти №2 «Барвінок» м. Сокиряни та «Чебурашка» у с. Романківці мають по 6 груп віком від 3 до 6 років. Вікові групи до 3 років відсутні в таких дошкільних підрозділах як Кулішівська гімназія-філія ОЗ "Михалківський ліцей", Вітрянська гімназія та Грубнянський НВК. Лише по 1 групі віком від 3 до 6 років мають такі заклади: ЗДО «Суничка» в с. Василівка та «Гвоздичка» в с. Гвіздівці, дошкільні підрозділи Сербичанської гімназії - філії ОЗ "Романковецький ліцей ім. К.Ф. Поповича", Вітрянської гімназії та Кормансього НВК (дод. А).

Рис.4.3. Кількість груп за віковими категоріями

Середня наповнюваність груп становить 16,6 дітей на групу. Найбільшу наповнюваність має дошкільний підрозділ Білоусівського ліцею – 27,7 та ЗДО №1 «Веселка» м. Сокиряни – 22,3. Менше 10 дітей на групу спостерігається у ЗДО «Барвінок» села Ломаченці, дошкільних підрозділів Олексіївської початкової школи та Селищанського НВК (рис. 3.2).

В цілому наповнюваність закладів дошкільної освіти Сокирянської територіальної громади є досить різною. Зокрема в деякі заклади переповнені, а інші навіть менше ніж на третину заповнені. Серед закладів, які приймають більше дітей, ніж становить проектна потужність варто відзначити ЗДО №1 «Веселка» в м. Сокиряни, який переповнений на 14,2 %, дошкільні підрозділи ОЗ "Михалківський ліцей" та Грубнянського НВК, які переповнені на 4,1 % і 2,5 % відповідно.

4.2. Проблеми та перспективи розвитку закладів дошкільної освіти в умовах децентралізації

Зараз Україна переживає процес децентралізації. У процесі реформування децентралізації перед об’єднаною територіальною громадою постало дуже важливе стратегічне завдання — створення механізму управління освітою зокрема і дошкільною. Децентралізація – це передача повноважень для вирішення найбільш близьких проблем на рівні людей – від центральних державних ресурсів до місцевих органів влади та надання їм власних коштів для їх вирішення.

Вважаємо, що процес децентралізації управління дошкільною освітою в Україні потребує системного вивчення зарубіжного досвіду. Згідно з зарубіжними дослідженнями, методи управління європейською освітою в європейських країнах включають централізовані та децентралізовані методи управління, а автономія шкіл постійно посилюється. Інші освітні завдання все ще бере на себе держава. Цей тип використання – Іспанія та Італія, Франція та

Португалія. Цей вид фінансування освіти дає право всім районам на однаковий рівень дошкільних освітніх послуг.

Однак досягнення рівного доступу до дошкільної освіти, використання та концентрації ресурсів для всіх садочків підриває його ефективність. У той же час розширення повноважень органів місцевого самоврядування збільшило розриви у фінансуванні в окремих регіонах, що призвело до значних відмінностей.

Децентралізована передає більше освітніх завдань місцевим органам влади за принципом, що кожен член громади (батьки, вихователі, вчителі) виступають як платник податків і задовольняють освітні потреби громади та дітей дошкільного віку з метою покращення дошкільної освіти. Види фінансування дошкілля дають право всім районам на однаковий рівень освітніх послуг. Однак досягнення рівного доступу до дошкільної освіти, використання та концентрації ресурсів для всіх садочків підриває його ефективність. У той же час розширення повноважень органів місцевого самоврядування збільшило розриви у фінансуванні в окремих регіонах, що призвело до значних відмінностей.

Загальне розуміння в суспільстві полягає в тому, що змінити дошкільну освіту не так просто, як колись. Критика держав, які не виконують своїх намірів і зобов'язань, більше не є цікавою та «застарілою». Міністерство освіти і науки України працює над реформуванням галузі дошкільної освіти. Але є ще багато питань, які не можуть чекати. Ось деякі з них:

• Низька заробітна плата та соціальна незахищеність вихователів негативно впливають на якість дошкільної освіти та не дозволяють підтримувати кваліфікацію вихователя на належному рівні.

• Старий зміст навчання та методи навчання не відповідають сучасним вимогам розвинутих країн до їхньої якості, поточний та майбутній інтелектуальний потенціал дошкільної освіти потребує більших інвестицій.

• Навіть обмежені освітні ресурси є неефективними. У освіті зокрема і дошкільній задіяно забагато сил, і різні суб’єкти мають свої інтереси, а не державні.

Аналіз сучасного стану дошкільної освіти в Україні показує невідповідність між наміром передати владу (децентралізація) і фактичним ступенем концентрації. Функції центрального органу з прийняття рішень централізовані. Крім того, центральна влада поводиться вкрай дисгарантно, іноді так, ніби вони приймають рішення без взаємних консультацій, ні в інтересах навчання споживачів, а конкуруючи один з одним, виходячи з вузькополітичних, корпоративних, галузевих міркувань. Таким чином, надмірна концентрація влади в руках державних інституцій була успадкована від радянського стилю управління. Міністерство освіти і науки України є центральним органом державної виконавчої влади і відіграє провідну роль у сфері освіти. Його перелік повноважень за Законом України «Про дошкільну освіту» досить великий. Отже, прийнятий у межах його компетенції Закон є обов'язковим для міністерств і відомств, до складу яких входить дошкільний заклад.

4.3. Пішохідна і транспортна доступність закладів дошкільної освіти Сокирянської територіальної громади

На карті транспоротної доступності ми бачимо що більшість населе них пунктів покриваються повністю 15 хвилиною доступність але не покриваються повноюмірою пішою доступностюмають повністю автомібл ьнудоступність до закладів дошкільної освіти немаютьтільки два населени х пункта в межах громади це Нова Слобода та Покровка й частково не покривається село Лопатів, ці населені пункти мають специ фічне розташування та сильно розкидані один від одного це не дає змогу відкрити ще один заклад дошкільної освіти, щоб повністю покрити ці 3 населених пункта. Пішадоступність практично у всіх населених пунктах є в15ти хвилинному діапазоні проте такі населені пункти як Сокиряни, Романківці, Шебутинці, Гвіздівці, Михалкове, Білоусівка не мають повної доступності в межах населеного пункту, що

обмежує час на доставку дитини в заклад дошкільної освіти (Рис.3.4, 3.5).

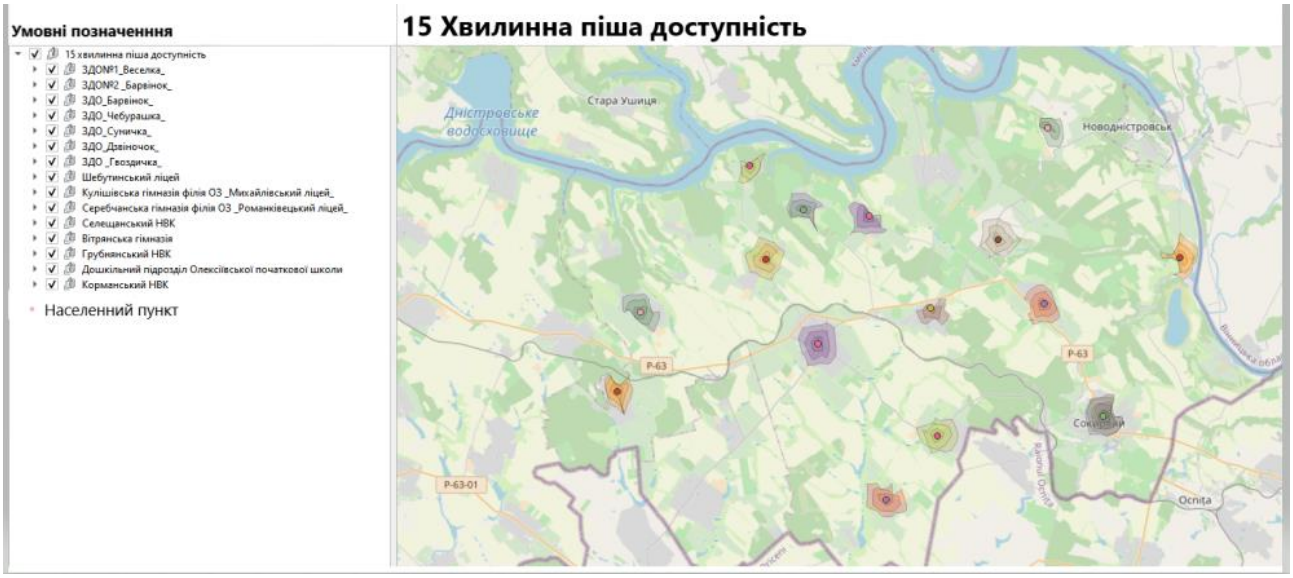

Рис.3.4. 15 хвилина піша доступність

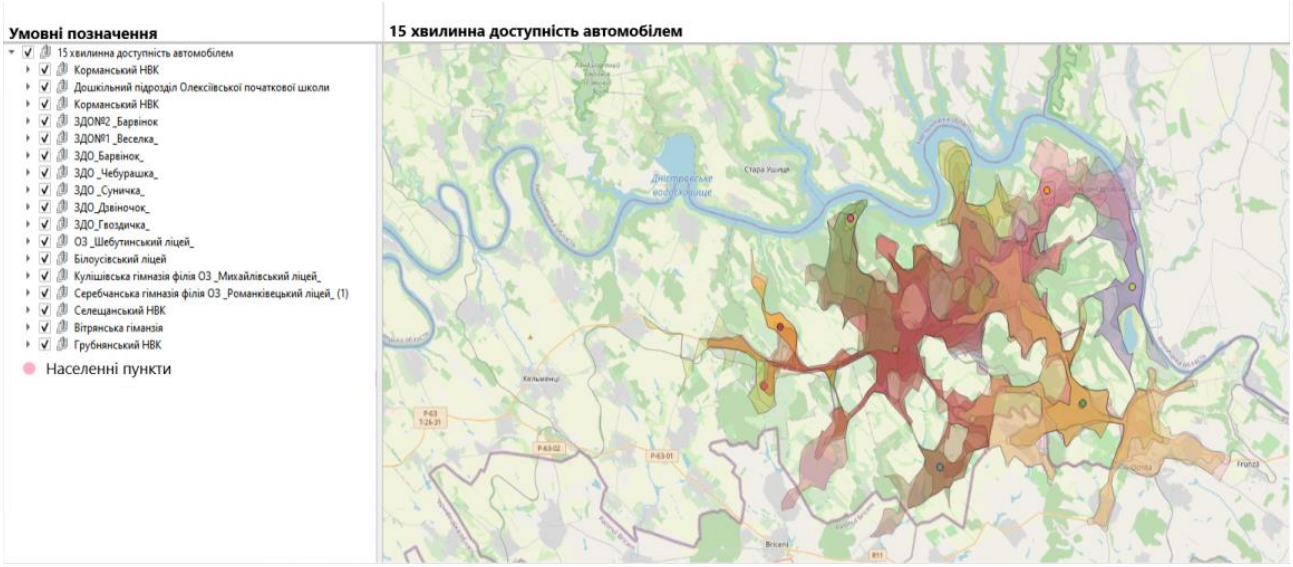

Рис.3.5. 15 хвилина автомобільна доступність

Висновки до 4 розділу

На території Сокирянської територіальної громади функціонує 7 закладів дошкільної освіти та 10 дошкільних підрозділів при закладах загальної середньої освіти, найкраще забезпечення закладами дошкільної освіти має м. Сокиряни, де є 2 ЗДО, а також Вітрянський старостинський округ, де функціонує 2 дошкільних

підрозділи. Відсутні як заклади дошкільної освіти, так і дошкільні підрозділи лише Братанівському старостинському окрузі.

Загальна кількість груп в закладах дошкільної освіти та підрозділах в Сокирянській громаді становить 60 груп, з яких 21 група це діти до 3 років та 39 груп віком від 3 до 6 років (Рис. 4.3) Найбільшу кількість груп мають заклад дошкільної освіти №2 «Барвінок» м. Сокиряни (10) та «Чебурашка» у с. Романківці (8).

В цілому наповнюваність закладів дошкільної освіти Сокирянської територіальної громади є досить різною. Зокрема в деякі заклади переповнені, а

Аналіз сучасного стану дошкільної освіти в Україні показує невідповідність між наміром передати владу (децентралізація) і фактичним ступенем концентрації. Функції центрального органу з прийняття рішень централізовані. Крім того, центральна влада поводиться вкрай дисгарантно, іноді так, ніби вони приймають рішення без взаємних консультацій, ні в інтересах навчання споживачів, а конкуруючи один з одним, виходячи з вузькополітичних, корпоративних, галузевих міркувань.

Таким чином, надмірна концентрація влади в руках державних інституцій була успадкована від радянського стилю управління. Більшість населених пунктів покриваються повністю 15 хвилиною доступністю, але не покриваються повною мірою пішою доступністю мають повністю автомобільну доступність.

ВИСНОВКИ

Отже, проаналізувавши та дослідивши вказану тему, можемо зробити наступні висновки.

1. Дошкільною освітою є процес, спрямованням якого є забезпечення всебічного розвитку дітей дошкільного віку відповідно до їх можливостей, нахилів, талантів, індивідуальних, психічних і фізичних особливостей, культурних потреб, формування моральних норм дітей дошкільного віку, набуття ними соціального досвіду. Дошкільна освіта зосереджена на вихованні дітей від дитинства до шести років. Система дошкільної освіти сильно варіюється, з різними підходами, теоріями та практикою в різних шкільних юрисдикціях. Термін дошкільна освіта включає такі програми, як ясла, денний сад або дитячий садок, які іноді використовуються як синоніми, але є різними сутностями. Доступ до дошкільної освіти в дошкільних навчальних закладах, незалежно від належності, типу та форми власності, має забезпечувати відповідність базовим компонентам української дошкільної освіти що реалізуються планами розвитку дитини та навчанням. Міністерством освіти і науки. Молоді та спору в Україні. У програмах для дошкільної освіти враховується різноманітний розвиток дітей дошкільного віку з врахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, у тому числі виведення дітей дошкільного віку на рівень розвитку, необхідний і достатній для успішного розвитку програм початкової освіти на основі індивідуальних підходів дошкільного віку до дітей. Заняття для дітей дошкільного віку.

2. Базовим компонентом дошкільної освіти передбачається, що діти мають засвоїти зміст навчання як завершальний етап, що розрахований на весь період дошкільного дитинства, формування достатнього мінімуму й необхідного рівня освітніх компетенцій у дитини для перших 6 (7) років життя, завдяки якому забезпечується можливість повноцінного психофізичного та особистісного розвитку дитини та її психологічної готовності навчатися у школі. Зміст базового компоненту дошкільної освіти, побудований відповідно до можливостей,

пов’язаних з віком дітей, основою для яких є компетентісний підхід тобто, спрямованість усього освітнього процесу на досягнення результату, який буде соціально закріпленим (заданих норм, вимог стосовно розвиненості, навчання й виховання дітей).У нашій державі, отримання дошкільної освіти є обов’язковою частиною безперервного навчання. Батьки або особи, що є юридичними представниками дитини несуть повну відповідальність за навчання дитини у закладі дошкільної освіти. Також, дану відповідальність розділяє навчальний заклад, який відвідується дитиною.

3. Під час воєнного стану регулювання роботи та діяльності закладу дошкільної освіти відбувається за допомогою нормативних документів, а саме: Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану», а рішення про відновлення діяльності та режим, в якому працюватиме ЗДО, то вони ухвалюються місцевими органами влади та військовими адміністраціями й залежать від ситуації у конкретному районі. При підготовці закладу освіту до нового навчального року обов’язковим є проведення тренувань для учасників освітнього процесу, а саме, відпрацювати з ними алгоритм «як діяти при оголошенні повітряної тривоги» або іншої ситуації надзвичайного походження. Організовуючи освітній процес, доцільним є використання технічних засобів навчання, дидактичних, настільно-друкованих ігор, театральних ігор, шашок, шахів. Також, варто вчити дітей робити поробки з різних матеріалів. Базовий компонент дошкільної освіти (2021) залишається фундаментальним документом, що регулює галузь дошкільної освіти, оскільки за будь-яких умов, здобута освіти з закладах дошкільної освіти має відповідати прийнятим у державі стандартам Дистанційною формою освіти є така організація навчального процесу, при якій використовуються інформаційно-комунікаційні технології у зручний для здобувача освіти спосіб та час. Змішаною формою освіти є поєднання очної форми освіти разом з дистанційною. Застосування у навчальному процесі інформаційно-комунікативних технологій має відбуватися, враховуючи поставлені цілі та завдання навчального процесу, вікові та індивідуальні особливості дітей, самобутність дошкільного дитинства, правові та санітарно-

гігієнічні вимоги стосовно використання інформаційно-комунікативних технологій.

4. Інформаційною базою для дослідження є дані головного управління статистики Чернівецької області, Департаменту освіти й науки ОДА Чернівецької області та відділу освіти Сокирянської територіальної громади. Сокирянська міська територіальна громада об‘єднує у собі 25 населених пунктів, район розташований у межах Прут-Дністровського межиріччя, що характеризується хвилястою рівниною. Ліси, багаті на різноманітні види флори і фауни. Згідно наявної інформації, на сьогоднішній день, 1240 суб’єктами господарювання здійснюється діяльність та сплачуються податки, серед яких 144 одиниці юридичні особи, серед яких 11 суб’єктів є економічно активними (бюджетоутворюючими); 1096 фізичні особи- підприємці, якими здійснюється підприємницька діяльність. Найбільшу питому вагу суб’єктів становлять господарювання, що надають послуги та здійснюють торгівлю. Місцеві школи мають потужність, завдяки якій освітні послуги можуть отримати приблизно 7 тисяч учнів, при цьому, фактичне навантаження становить близько 4 тисяч дітей. В цілому наповнюваність закладів дошкільної освіти Сокирянської територіальної громади є досить різною

Аналіз сучасного стану дошкільної освіти в Україні показує невідповідність між наміром передати владу (децентралізація) і фактичним ступенем концентрації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрєєва В. М. Настільна книга педагога. Харків : Основа, 2007. 352 с.

2. Білоус Ю. О. Територіальна структура загальноосвітнього простору: суспільно-географічні аспекти та оцінка якості знань. Чернівці, 2021. 264 с.

3. Борисенко С. О. Освіта України. Харків : Бурун кн., 2008. 304 с.

4. Вернер І. Є. Статистичний щорічник України за 2017. Київ : Держ. служба статистики України,, 2020. 463 с.

5. Джаман В. О. Чернівецька область – поліетнічна етноконтактна територія: зб. наук. праць. Чернівці: Рута, 2006, Вип. 246. С. 114–126.

6. Жупанський Я.І. Географія Чернівецької області: навчальний посібник. Чернівці, 199, 190 с.

7. Закон України "Про освіту" URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19.

8. Заячук О. Г. Територіальна організація освітньо-виховного комплексу Чернівецької області: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича НАН України. Чернівці, 2011. 20 с.

9. Заячук О. Г. Територіальна організація освітньо-виховного комплексу Чернівецької області : дис. канд. геогр. наук : 11.00.12. Чернівці, 2011. 233 с.

10. Заячук О. Методика та методи суспільно-географічного дослідження територіальної організації освітньо-виховного комплексу обласного регіону. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Географічні науки. 2013. № 16. С. 132–137.

11. ЗДО - ВО Сокирянської міської ради - Чернівецька область. ІСУО. Чернівецька область. ІСУО. URL: https://cv.isuo.org/authorities/preschools-list/id/3269

12. Костащук І. І. Територіальні особливості національного складу населення Чернівецької області. Наукові записки Вінницького державного

педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. 2005. № 8. С. 131–133.

13. Левченко, О. В, Землянська, Н. А. Безпека життєдіяльності та цивільний захист: підручник. К: Каравела, 2019. 268 с.

14. Міністерство освіти і науки України - дошкільна освіта. URL: https://mon.gov.ua/ua/tag/doshkilna-osvita.

15. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навчальний посібник. Київ, 2007. 656 с.

16. Освіта в Україні: виклики та перспективи. Інформаційно-аналітичний збірник. Київ, 2020. 292 с.

17. Петрова Г. Населення Чернівецької області. Чернівці: Головне упр. статистики у Чернівській області, 2020.

18. Про дошкільну освіту : Закон України від 11.07.2001 р. № 2628-III : станом на 2 квіт. 2022 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text

19. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII : станом на 23 квіт. 2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19

20. Реформа освіти в Україні. Інформаційно-аналітичне забезпечення : зб. тез доп. II Міжнар. науково-практ. конф. (наук. електрон. вид.), 15 жовт. 2020 р. Київ, 2020. С. 340.

21. Розвиток національної освіти і науки в Україні: навч. посіб. / П. І. Сікорський. Львів : 2009. 326 с.

22. Сокирянська територіальна громада. URL: https://sokyryanska-gromada.gov.ua.

23. Стецький В. Територіальні освітні системи України: зб. наук. праць. –К. : ВГЛ Обрії, 2008. С. 270–272.

24. Стратегія розвитку Сокирянської громади до 2027 року. URL: https://rada.info/upload/users_files/04062156/7d56c16deed55a1b90850f9a22af666e.pdf.

25. Флінта Н.І. Культурно-освітній комплекс регіону і його територіальна організація (на матеріалах Тернопільської області): дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. Наук. Київ: 2005. 197 с.

26. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики: навч. посібник .Одеса: Астропринт, 2005. 631с.

27. Ярмаченко М. Д. Педагогічний словник. Київ : Педагогічна думка, 2001. 516 с.

28. Bilous Yurii. Social and geographical features of the formation of the intellectual potential of Chernivtsi oblast. Харків, 2020. Вип. 29. С. 90-98. URL: https://periodicals.karazin.ua/socecongeo/article/view/16989/15658.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Заклади дошкільної освіти Сокирянської територіальної громади

п/п	Назва ЗДО	Кількість					
		Всього дітей	Всього груп	ітей віком до 3 років	г руп дітей віком до 3 років	діт ей віком від 3 років до 6 років	г руп дітей віком від 3 до 6 рлків
	ЗДО №1 «Веселка»	137	6	2	3	85	3
	ЗДО №2 «Барвінок» м.Сокиряни	170	10	3	4	117	6
	ЗДО «Чебурашка»	150	8	5	2	125	6
	ЗДО «Барвінок»	33	4	0	2	23	2
	ЗДО «Суничка»	33	2		1	25	1
	ЗДО «Дзвіночок»	62	4	5	1	47	3
	ЗДО «Гвоздичка»	37	2	0	1	27	1
	Дошкільні підрозділи						
	ОЗ "Шебутинецький ліцей"	52	3	0	1	42	2
	Білоуівський ліцей	83	3	0	1	73	2
	Кулішівська гімназія-філія ОЗ "Михалківський ліцей"	14	1		0	14	1

	Сербичанська гімназія - філія ОЗ "Романковецький ліцей ім. К.Ф. Поповича"	34	2		1	27	1
	Селищанський НВК	29	3		1	24	2
	ОЗ "Михалківський ліцей"	51	3	0	1	41	2
	Вітрянська гімназія	11	1		-	11	1
	Грубнянський НВК	41	3		-	41	3
	Дошкільний підрозділ Олексіївської початкової школи	26	3		1	20	2
0	Кормaнський НВК	31	2		1	26	1